

CAN Rapport 126

Tobakstillgänglighet bland ungdomar

– en pilotundersökning i sex kommuner

Pauli Perälä

CAN – en kunskapsbank i drogfrågor

CANs främsta uppgift är att tillhandahålla kunskap om alkohol, narkotika och andra droger. Detta görs bland annat genom biblioteket, trycksaker av olika slag, webbsidor, seminarier, kurser och konferenser.

CAN följer drogutvecklingen

CAN följer utvecklingen av bruk och missbruk av alkohol, narkotika och andra droger. CAN samlar in och sammanställer resultat från undersökningar, statistik och andra data, gör egna undersökningar och utredningar eller ger forskare i uppdrag att göra det.

© Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Omslag: Löwenberg Media
Layout: CAN
ISSN 0283-1198
URN:NBN:se:can-2010-7 (pdf)

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

Klara Norra Kyrkogata 34, Box 70412, 107 25 Stockholm
Tel: 08-412 46 00, fax: 08-10 46 41
E-post: can@can.se, hemsida: www.can.se

Tobakstillgänglighet bland ungdomar

En pilotundersökning i sex kommuner

Pauli Perälä

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning
Rapport nr 126
Stockholm 2010

På uppdrag av

Innehåll

Bakgrund	3
Inledning	4
Urval	4
Undersökningen och rapporten	6
Genomförande.....	6
Bortfall.....	7
Frågornas validitet	11
Slutsatser	14
Resultat.....	15
Rökvanor	16
Snusvanor.....	21
Vattenpipsvanor.....	26
Lärarnas enkät.....	38
Tabeller.....	40
Referenser	74
Bilaga 1: Klassrapport	75
Bilaga 2: Formulär	76

Bakgrund

Statens folkhälsoinstitut har under 2008–2010 ett särskilt uppdrag från regeringen att förstärka det nationella tobaksförebyggande arbetet – Nationella tobaksuppdraget. Prioriterade områden i uppdraget är stöd till lokalt arbete och nationell samordning av tobaksfrågan, en kraftsamling för tobaksavvänjning och en förstärkt tillsyn avseende tobakslagen.

Det är landets kommuner som är ansvariga för den omedelbara tillsynen över tobaksförsäljningen. Kommunens tillsynsansvar gäller även marknadsföring av tobaksprodukter på säljställen samt tillsynen över rökfria miljöer (utom arbetsplatser där Arbetsmiljöverket är tillsynsansvarig). För att underlätta kommunernas arbete med tillsyn över tobaksförsäljning har Statens folkhälsoinstitut gett CAN i uppdrag att genomföra en pilotundersökning för att utvärdera frågor som skall kunna ge kommuner stöd i deras tillsynsarbete.

Enligt tobakslagen (1993:581) får tobaksvaror inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte fyllt 18 år. Tobakslagen förbjuder även rökning på skolgårdar (1993:581). Trots förbuden förekommer både försäljning av tobak till minderåriga (Hvitfeldt och Gripe 2010) och rökning på skolgårdar (Statens folkhälsoinstitut, 2010). Även i betänkandet Olovlig tobaksförsäljning (SOU 2009:23) undersöktes förekomsten av tobaksförsäljning till minderåriga. Resultaten visade att 71 procent av eleverna i gymnasiet år 1 som rökte dagligen eller nästan dagligen uppgav att de hade köpt tobak själva.

Genom att använda sig av frågeformuläret i lokala undersökningar kan kommuner samla in uppgifter om efterlevnaden av tobakslagens bestämmelser som rör barn och ungdomars tillgänglighet till tobak. Målgruppen för pilotundersökningen har varit högstadie- och gymnasieskolor. Frågor har ställts till såväl elever som lärare.

Undersökningens syfte är att utarbeta och testa ett frågeformulär för att kartlägga, utveckla, effektivisera samt följa upp tobakstillsynen på lokal nivå.

Inledning

För att kontrollera att näringsidkare inte säljer tobak till minderåriga har ibland metoden provköp¹ tillämpats för att minska försäljningen men framförallt för att följa upp efterlevnaden av tobakslagen inom kommunernas tillsynsarbete. Efter Justitieombudsmannens utlåtande (Dnr 2971–2009) kan provköp som metod inte längre rekommenderas. Nya metoder behöver därför utvecklas för att kontrollera att lagen om rökfria skolgårdar och legitimationskontroll vid köp av tobak efterlevs på lokal nivå. Ett alternativt verktyg istället för provköp kan vara att följa upp efterlevnaden av tobakslagen genom att fråga ungdomar och lärare om efterlevnaden.

Resultatet från pilotundersökningen är tänkt att generera ett frågeformulär som kan tillämpas som ett verktyg vid uppföljning, utvärdering och effektivisering av den befintliga tobakstillsynen. Vidare är förhoppningen att frågorna skall skapa en mer överblickbar bild över vilka insatser inom tobakstillsynen som behöver prioriteras. Verktøget kan också ses som ett led i att utveckla öppna jämförelser inom tillsynsområdet. Frågeformuläret är tänkt att kunna användas i befintliga lokala droganeundersökningar om behovet finns. Varje kommun eller region väljer själv hur resultatet från pilotundersökningen används. Fördelarna för kommunerna med att använda sig av frågeformuläret i lokala droganeundersökningar är dels möjligheten att systematiskt kartlägga olika tillsynsområden och dels att resultatet kan användas vid uppföljning och planering av tillsynsarbetet. Resultatet kan dessutom användas för att effektivisera det befintliga tillsynsarbetet och även presenteras i media, då den här typen av undersökningar ofta ger upphov till stort massmedialt intresse.

Urval

I maj 2010 skickade Statens folkhälsoinstitut ut en förfrågan till Sveriges kommuner, via länsstyrelserna, om att delta i pilotundersökningen. Kravet för att delta i pilotundersökningen var att de kommuner som ville delta kunde garantera att samtliga skolor i respektive kommun hade möjlighet att delta i studien. De skolor som var av intresse för studien var högstadie- och gymnasieskolor.

¹ Provköp är en metod som går ut på att ungdomar som är under 18 år (vanligt internationellt) eller över 18 år men ser ut att vara yngre (vanligt i Sverige) försöker köpa tobak av näringsidkare. Resultatet från provköpen kan sedan användas som indikator på hur väl tobakslagens regler om legitimationskontroll vid köp av tobak följs av den aktuella näringsidkaren eller i en hel kommun.

Totalt anmälde 18 kommuner sitt intresse att delta i pilotundersökningen. För att genomföra pilotundersökningen efterfrågades 5–6 försökskommuner. Därför lottades 6 av de 18 kommunerna fram med hjälp av Sveriges kommuner och landstings (SKL) nio kommuntyper. Eftersom det saknades intresseanmälningar från kommuntypen ”storstad” valdes denna bort, liksom ytterligare en kommuntyp (”större städer”) som lottades bort för att för att få totalt 6 kommuntyper. Totalt deltog dock sju kommuner i pilotundersökningen, eftersom Karlskoga och Degerfors delar Folkhälsönämnd. Undersökningen genomfördes i följande kommuner: Degerfors, Karlskoga, Kungsbacka, Mora, Strömsund, Timrå, samt Ulricehamn (se tabell A).

Rapporten är upplagd så att följande kapitel beskriver, i tur och ordning, genomförandet, bortfallet samt en validering av frågekonstruktionen. Därefter följer ett kapitel med redovisning av resultaten.

Tabell A. Kommuner som anmälde intresse att delta i pilotundersökningen. Fördelning efter SKLs 9 kommuntyper.

Kommungruppsindelning	Anmälda kommuner	Bortvalda kommungrupper	Inkluderade kommuner
Storstäder	–	X	
Förortskommun	Kungsbacka	–	Kungsbacka
Större städer	Örnsköldsvik, Falun, Södertälje	X	
Pendlingskommuner	Kävlinge, Timrå	–	Timrå
Glesbygdskommuner	Älvdalen, Strömsund, Malung, Orsa	–	Strömsund
Varuproducerande kommuner	Ulricehamn, Ljungby	–	Ulricehamn
Kommun med över 25 000 invånare	Trelleborg, Karlskoga, Västervik	–	Karlskoga
Kommun med 12 500–25 000 invånare	Klippan, Mora	–	Mora
Kommun med mindre än 12 500 invånare	Degerfors	–	Degerfors

Undersökningen och rapporten

Genomförande

Undersökningen genomfördes som en totalundersökning i årskurs 9 och i gymnasiet år 2 i de sju kommuner som nämns ovan. Innan undersökningen påbörjades fick kommunerna information om undersökningen och en förfrågan om de ville delta i den.

I undersökningen skulle 34 skolor med 118 klasser i årskurs 9, samt 14 skolor med 158 klasser i gymnasiet år 2 delta. Sammanlagt deltog 1 723 elever i årskurs 9 och 1 657 elever i gymnasiet årskurs 2 i undersökningen. Eftersom elever som är 18 år eller äldre får köpa cigaretter lagligt, filterades de bort. 224 elever i gymnasiet år 2 filterades bort av denna anledning. I årskurs 9 var den sammanlagda fördelningen mellan pojkar och flickor 51/48 och i gymnasiet år 2 51/49. Anledningen till att andel pojkar och flickor i årskurs 9 inte blir 100 procent, beror på att 1 procent inte hade angivit kön.

Kungsbacka hade flest elever i denna undersökning i både årskurs 9 och gymnasiet år 2, medan Strömsund hade lägst antal elever i båda årskurserna (tabell 1 och 2). Hur många skolor och klasser som deltog samt hur stort bortfallet var redovisas i bortfallsavsnittet nedan.

Sista veckan i augusti skickade CAN ut information om undersökningen till de skolor som ingick i undersökningen, i samband med detta ombads skolorna att rapportera antalet klasser, samt hur många elever det fanns i respektive klass. Under de följande två veckorna samlades information om klasserna in som sedan användes för att skicka rätt antal enkäter till de deltagande skolorna. Kommunerna utsåg kontaktpersoner i de deltagande kommunerna som fungerade som en länk mellan CAN och skolorna. Den 2 september blev kontaktpersonerna i kommunerna inbjudna till ett möte hos CAN där de informerades om undersökningen.

Frågorna i enkäten baserades på CANs årliga undersökning om skolelevers drogvanor, SOUs betänkande om olovlig tobaksförsäljning och en enkät som gjorts i Kronobergs län. Enkäterna distribuerades genom rektorernas försorg till vederbörande lärare i klasserna. Frågeformulären skulle besvaras under samma former som vid ett enskilt skriftligt prov. Eleverna besvarade enkäterna i klassrummen, varefter varje elev själv stoppade formuläret i ett kuvert och klistrade igen det. De informerades också om att deras svar endast skulle användas för statistiska bearbetningar och att ingen analys av enskilda formulär skulle redovisas. Frågeformuläret bestod av 18 frågor om rök- och snusvanor samt frågor om var och hur eleverna införskaffar cigaretter, snus och

annan röktnak, frågeformuläret innehöll även frågor om skolornas tobakspolicy. I samband med att eleverna fyllde i enkäterna fick även lärarna fylla i en enkät med frågor om bland annat antal närvarande och frånvarande elever, orsaken till frånvaron och om några elever hade valt att inte delta i undersökningen. De fick även frågor om skolans tobakspolicy. Enkäterna för elever och lärare finns som bilaga.

Trots att formulären skulle besvaras under samma former som vid ett enskilt skriftligt prov, kan det inte alla gånger undvikas att några har haft möjlighet att se vad andra svarar. Vetskapen om att andra eventuellt har haft möjlighet att se svaren kan medföra att somliga, även i enkätsituationen, uppgett oseriösa svar. För att minska risken för att eleverna inte skall svara sanningsenligt har undersökningen genomförts anonymt. Vid genomförandet av undersökningen har en lärare varit närvarande för att bland annat motverka störande moment och se till att undersökningen genomfördes under samma former som ett skriftligt prov. Detta ger dock ingen fullständig garanti för att somliga inte angett oseriösa svar.

För att upptäcka oseriöst ifyllda enkäter granskades samtliga enkäter manuellt och i de fall där exempelvis samtliga rutor hade kryssats i eller delar av, eller hela enkäten klottrats ner, plockades enkäten bort. Antalet enkäter som bedömdes vara oseriösa var åtta stycken. Av dem kom fem enkäter från årskurs 9 och tre från gymnasiet år 2.

Enkäten skulle besvaras i vecka 38, d v s 20–24 september 2010. De som inte hade möjlighet till detta fick använda vecka 39 eller 40. För att hålla bortfallet på en låg nivå informerades kontaktpersonerna i kommunerna om vilka klasser som saknades i undersökningen, och de kontaktade i sin tur rektorerna på skolorna där de saknade klasserna fanns. På grund av låg svarsfrekvens i vissa kommuner utökades svarstiden, i samråd med Statens folkhälsoinstitut, med ytterligare två veckor, vilket innebar att datainsamlingen avslutades 22 oktober, vecka 42.

Antalet elever i respektive kommun var så lågt, varför resultaten inte analyseras eller kommenteras på kommunnivå i föreliggande rapport. Dock redovisas de i tabellerna.

Bortfall

Ett problem i samband med frågeundersökningar utgörs av bortfallet, det vill säga de personer som skulle ha besvarat formuläret men som av olika skäl inte deltar i undersökningen. I den här typen av skolundersökningar finns tre typer av sådana bortfall. Den första typen utgörs av skolorna som av olika skäl inte deltog i undersökningen och andra typen utgörs av de skolklasser

som inte skickade enkäter. Den tredje typen består av de elever som var frånvarande i samband med datainsamlingen.

Bortfallet på skolnivå redovisas i tabell B och C. Skolbortfallet i undersökningen berodde bland annat på att formulär kommit bort eller att skolan glömt eller inte velat medverka i undersökningen. I årskurs 9 deltog minst en klass från samtliga skolor i de utvalda kommunerna, förutom Kungsbacka där fem skolor inte deltog i undersökningen i de utvalda kommunerna. I gymnasiet inkom svar från samtliga skolor.

På skolnivå har bortfallet i grundskolan större betydelse för resultaten än i gymnasiet. Det beror på att elevsammansättningen i skolorna påverkas av deras upptagningsområden. Det brukar finnas ett mindre antal gymnasieskolor i varje kommun, vilket innebär att eleverna i skolan troligtvis kommer från olika bostadsområden.

Bortfallet på klassnivå redovisas i tabell D och E. Bortfallet på klassnivå i gymnasiet år 2 har sannolikt större betydelse för resultaten än klassbortfallet i en grundskoleklass. Det beror på att sammansättningen av elever i gymnasieklasserna i högre grad sker utifrån elevernas intressen och egenskaper jämfört med i grundskolan. Alltså kan varje enskild grundskola antas ha en mer slumpmässig elevsammansättning på klassnivå än varje enskild gymnasieskola.

Tabell B. Antal skolor i urvalet och antalet skolor som ej deltagit i de deltagande kommunerna. Årskurs 9.

Kommun	Kungsbacka	Ulricehamn	Karlskoga/ Degerfors	Mora	Timrå	Strömsund
Antal skolor i urvalet	18	2	4	2	3	5
Antal skolor som ej deltagit	5	0	0	0	0	0

Tabell C. Antal skolor i urvalet och antalet skolor som ej deltagit i de deltagande kommunerna. Gymnasiet år 2.

Kommun	Kungsbacka	Ulricehamn	Karlskoga/ Degerfors	Mora	Timrå	Strömsund
Antal skolor i urvalet	5	1	4	2	1	1
Antal skolor som ej deltagit	0	0	0	0	0	0

Tabell D. Antal klasser i urvalet och antalet klasser som ej deltagit samt bortfallet på klassnivå i procent i de deltagande kommunerna. Årskurs 9.

Kommun	Kungs- backa	Ulrice- hamn	Karlskoga/ Degerfors	Mora	Timrå	Ström- sund
Antal klasser i urvalet	52	14	22	11	10	9
Antal klasser som ej deltagit	17	0	1	1	0	0
Bortfall (andel klasser)	33	0	4	9	0	0

Tabell E. Antal klasser i urvalet och antalet klasser som ej deltagit samt bortfallet på klassnivå i procent i de deltagande kommunerna. Gymnasiet år 2.

Kommun	Kungs- backa	Ulrice- hamn	Karlskoga/ Degerfors	Mora	Timrå	Ström- sund
Antal klasser i urvalet	69	13	29	26	9	12
Antal klasser som ej deltagit	11	0	3	3	1	0
Bortfall (andel klasser)	16	0	10	12	11	0

Bortfallet av hela klasser i CANs riksundersökningar har ökat något sedan början av 1990-talet, varför antalet elever i riksundersökningar minskat. Detta problem kan troligen, helt eller delvis, härledas till att skolor belastas med allt fler undersökningar, vilket naturligtvis påverkar både viljan och möjligheten att delta. Klassbortfallet i föreliggande undersökningen berodde bland annat på att klassen inte kunde genomföra enkäten under den anvisade tidsperioden på grund av praktik eller för att de hade medverkat i andra undersökningar tidigare och inte ville medverka i en till.

Tre av de deltagande kommunerna i årskurs 9 hade inget bortfall på klassnivå och i två av kommunerna i gymnasiet år 2 deltog samtliga klasser. I såväl årskurs 9 som i gymnasiet år 2 var bortfallet störst i Kungsbacka.

Bortfallet på klassnivå var totalt sett lågt i undersökningen, 11 procent i årskurs 9 samt 17 procent i gymnasiet år 2, vilket betyder att undersökningens resultat kan antas ha en god representativitet för årskurserna i kommunerna. Årskurs 9 i Kungsbacka var dock ett undantag. Både skol- och klassbortfallet för årskurs 9 i kommunen är så stort att undersökningens resultat

Tabell F. Individbortfall i procent, fördelat på bortfallsorsak och årskurs.

	Årskurs 9	Gymnasiet år 2
Sjukdom	5	10
Vägrat delta	0	0
Beviljad ledighet	2	1
Annan skolaktivitet	4	1
Olovlig frånvaro	2	3
Annan frånvaro	1	1
Totalt	13	17

för eleverna i Kungsbacka niondeklass bör tolkas med stor försiktighet. Resultaten kan endast ses som representativa för de skolor som deltog i undersökningen. De skolor i Kungsbackas årskurs 9 som deltog i undersökningen är: Hålabäcksskolan, Bukärsskolan, Fullriggaren Malevik, Kapareskolan, Hedeskolan, Kullaviksskolan, Toråsskolan, Varlaskolan, Smedingeskolan, Frillesåsskolan, Kullaviks Montessoriskola, Nova Montessoriskola samt Onsala Montessoriskola. De skolor som inte deltog var: Åsaskolan, Åsa Gårds skola, Älvsåkersskolan, Presseskolan och Vittra i Forsgläntan.

I tabell F redovisas orsaker till bortfallet på individnivå, det vill säga antalet elever som av olika anledningar var frånvarande vid undersökningstillfället. Bortfallet av elever på grund av sjukdom eller annan frånvaro uppgick till 13 procent i årskurs 9 och 17 procent i gymnasiet år 2. Vilket är fullt jämförbart med CANs årliga riksundersökningar.

I anslutning till 1993 års drogvaneundersökning gjordes en särskild studie i årskurs 9 i Stockholms skolor. Då gjordes även en uppföljning av bortfallet, de elever som var frånvarande vid undersökningstillfället fick besvara formuläret när de återvände till skolan. Eleverna i bortfallsuppföljningen redovisade en större konsumtion av alkohol, narkotika och tobak än eleverna i undersökningsmaterialet. De ursprungliga undersökningsresultaten påverkades emellertid inte med mer än enstaka procentenheter vid beaktning av de senare erhållna uppgifterna om bortfallet (Andersson & Hibell 1993). Slutsatsen som kan dras ur 1993 års undersökning är att förekomsten av frekventa tobaksbrukare förmodligen är större än bortfallet av låg- eller icke-konsumenter av tobak i bortfallet, vilket kan leda till en underskattning av tobakskonsumenter. Det är dock svårt att uppskatta hur det påverkar denna undersökning.

Frågornas validitet

För att säkerställa att de uppgifter som samlats in har god validitet har i möjligaste mån tidigare beprövade och kvalitetssäkrade frågeformuleringar använts. Även om frågeställningarna är desamma vid två tillfällen, kan andra saker påverka hur en fråga uppfattas och besvaras av respondenterna. Exempelvis kan sammanhanget och tidpunkten ha betydelse för utfallet. Nedan följer en genomgång av de frågor som ställts i pilotundersökningen om tobakstillgänglighet.

Frågorna om rökning (fråga 2–3) och snusning (fråga 6–7) är hämtade från CANs årliga undersökning om skolelevers drogvanor. Frågorna har ställts sedan 1997 och anses fungera väl för att mäta hur stor andel som röker respektive snusar och med vilken frekvens detta görs. I de årliga skolundersökningarna genererar frågorna ett internt bortfall om 0–2 procent, vilket måste anses som lågt. I föreliggande undersökning låg det interna bortfallet mellan noll och tre procent, vilket alltså inte skiljer sig nämnvärt från CANs riksundersökningar.

Svarsfördelningen skiljer sig något mellan föreliggande undersökning och hur det brukar se ut i riksundersökningen om skolelevers drogvanor, men skillnaderna är inte större än att de kan förklaras av lokala variationer i rök- och snusvanorna, skillnader som syns även i riksundersökningarna. Det är även viktigt att komma ihåg att pilotundersökningen om tobakstillgänglighet genomfördes på höstterminen, medan de årliga skolundersökningarna genomförs på vårterminen, vilket till viss del kan förklara att nivåerna var något lägre i denna undersökning, särskilt i årskurs 9.

Även frågorna om hur rökarna respektive snusarna får tag på tobaksvaror har använts sedan 1997. Det interna bortfallet har varit lågt också för dessa frågor och frågorna antas ge en bra bild av hur minderåriga får tag på cigaretter och snus. I denna undersökning låg internbortfallet i nivå med riksundersökningarna och svarsfördelningen stämmer väl överens med hur det brukar se ut i de rikstäckande drogvaneundersökningarna.

De som handlar cigaretter eller snus själva har fått ange i vilken typ av butik tobaksvarorna har införskaffats. Också den här frågan är väl beprövad och har ställts i riksundersökningarna sedan 2003. Syftet med frågan är att få en bild av vilken typ av försäljningsställen minderåriga söker sig till för att införskaffa tobaksvaror. Frågan genererade ett lågt internt bortfall i föreliggande undersökning (4–8%), vilket tyder på att de har fungerat väl även i detta sammanhang. Intressant är att alternativet "Annat ställe" är vanligt bland både rökarna och snusarna, något som tyder på att de svarsalternativ som an-

vänts inte täcker in alla typer av försäljningsställen. För att undersöka detta närmare kan man använda ett öppet svarsalternativ, men det bästa är förmodligen att kombinera resultaten med fältstudier eller annan lokalt genererad kunskap för att nå en fördjupad kunskap på lokal nivå.

Frågorna 4 och 8 avser att undersöka huruvida det är lätt eller svårt att handla cigaretter eller snus. Frågorna har inte använts tidigare och genererade ett lågt bortfall vilket tyder på att frågekonstruktionen fungerat väl i sammanhanget. Att ytterst få svarat att det är svårt eller mycket svårt att köpa tobak behöver emellertid inte spegla hur lätt det är att handla på försäljningsställena generellt i kommunen. Det kan mycket väl vara svårt att handla tobak från samtliga ställen utom ett i kommunen och eleverna kan ändå svara lätt eller mycket lätt på frågan om de känner till vilket de ska vända sig till.

Frågorna 5 och 9 är hämtade från SOU 2009:23. Svarsalternativen har modifierats något och alternativet ”Har aldrig försökt köpa” har lagts till för att de som aldrig har behövt visa legitimation inte ska förväxlas med dem som aldrig ens har försökt att handla tobak. Frågorna kan användas för att få en bild av huruvida det finns brister i legitimationskontrollen i kommunen. Frågan säger emellertid inget om omfattningen eller om vilka försäljningsställen som brister i kontrollen. I kombination med svaren på frågorna 3 och 7 kan man dock få en uppfattning om vilken typ av försäljningsställen ungdomarna söker sig till.

Viktigt att poängtera är att det trots att en relativt stor andel angett att de aldrig behöver visa legitimation så kan det inte tolkas som att legitimationskontrollen fungerar dåligt i flertalet butiker. Snarare tyder det på att ungdomarna vet var de ska söka sig för att slippa visa legitimation. Det räcker således med att en enda handlare missköter sig för att det ska bli möjligt för kommunens minderåriga att handla tobak i butik. För att få en komplett bild av var kontrollen brister bör resultaten från en frågeundersökning kombineras med observationsstudier.

Frågorna 10–11 om vattenpipsrökning är utformade på samma sätt som frågorna om rökning och snusning. Det interna bortfallet var lågt, mellan noll och sex procent, även för dessa frågor. Även om frågorna inte ställts tidigare är alltså frågekonstruktionen väl beprövad och frågorna antas ge en god uppfattning om hur stor andel som röker vattenpipa någorlunda regelbundet. När resultaten tolkas bör man dock ha i minnet att vattenpipsrökning är ett fenomen som är relativt nytt och av en annan karaktär än snusning och cigarett-rökning.

När det gäller vilken typ av försäljningsställen ungdomarna angett för inköp av vattenpipstobak tyder svarsfördelningen på att det främst är andra än de traditionella ”tobaksställena” som säljer vattenpipstobak till ungdomar. Bland både niondeklassare och gymnasieelever har majoriteten av dem som handlat själva angett ”Annat ställe”. Inför kommande undersökningar bör svarsalter-

nativen därför uppdateras. För att kunna göra detta kan man använda ett öppet svarsalternativ, förslagsvis i kombination med annan kunskap om lokala förhållanden.

Fråga 14 syftar till att ge en bild av i vilka situationer det upplevs som lätt respektive svårt att handla tobak. Det interna bortfallet ligger tämligen lågt, mellan fem och åtta procent, för samtliga frågor och svarsfördelningen utföll på ett sådant sätt som man kunde förvänta sig. Sammantaget tycks frågekonstruktionen ha fungerat relativt bra.

I fråga 15 efterfrågas om det röks på skolans område, samt om det är elever, skolpersonal, föräldrar eller någon annan som röker. Det interna bortfallet var lågt (2%) och utifrån frågan fås en bild av huruvida det förekommer rökning på skolans område eller ej. Svaren säger dock inget om omfattningen utan belyser snarare hur öppet rökningen sker. Det kan till exempel vara ett fåtal som röker på skolans område men att det sker på ett sådant sätt att många ser det.

Fråga 16 ger en bild av huruvida skolans personal brukar ingripa om elever röker på skolans område. Även den här frågan genererade ett lågt internt bortfall. Men precis som i fråga 15 säger inte svaren speciellt mycket om omfattningen av skolpersonalens ingripanden, snarare ges en bild av hur synliga dessa ingripanden är. Svaret "aldrig" behöver alltså inte betyda att ingripanden aldrig sker, utan kan betyda att de inte är kända.

Frågan om det finns en rökruta inom eller utanför skolans område (fråga 17) ger en uppfattning om hur pass välkänd denna är av eleverna. Det interna bortfallet var lågt, vilket tyder på att frågan har fungerat väl.

Fråga 18 mäter genom en enkel ja/nej-fråga huruvida eleverna känner till om skolan har en tobakspolicy. Ett nej på frågan behöver inte betyda att det inte finns någon policy på skolan utan kan också betyda att policyn inte är känd för eleven. Detta beror i huvudsak på i vilken omfattning policyn kommunicerats till eleverna. Man kan även anta att, allt annat lika, en eventuell tobakspolicy är mer känd bland dem som använder tobak. Detta då en sådan i större utsträckning påverkar dem och att tobakskonsumenter antagligen i högre grad uppmärksammas på skolans regler.

Den lärare som var närvarande när eleverna besvarade enkäten fick fylla i en kort enkät som, utöver en frånvarorapport, innehöll frågor om rökning på skolans område och om det fanns en tobakspolicy på skolan. Frågorna som ställdes till lärarna var desamma som frågorna 15–18 till eleverna. Tolkningsproblemen är desamma som för eleverna. När resultaten från lärarenkäten tolkas är det utöver detta viktigt att komma ihåg att en och samma lärare kan ha besvarat flera enkäter. I extremfallet kan en lärare ha besvarat samtliga enkäter från en skola.

Slutsatser

De frågor som har testats i pilotundersökningen om tobakstillgänglighet har fungerat väl i sitt sammanhang. De har inte genererat något större bortfall och de tycks ha uppfattats korrekt av respondenterna. Frågan är dock om detta räcker för att formuläret ska kunna utgöra ett fullgott mätinstrument för att kartlägga, utveckla, effektivisera och följa upp tobakstillsynen på lokal nivå?

I nuvarande utförande kan formuläret användas för att få en generell bild av tobaksvanorna och tobakstillgängligheten på lokal nivå. Formuläret kan dock inte användas för att samla in uppgifter om huruvida enskilda handlare följer tobakslagen eller ej. Svaren på tillgänglighetsfrågorna kan inte heller användas för att utvärdera huruvida situationen har förbättrats eller försämrats mellan två mättillfällen. Detta gör att vi bedömer att formuläret inte kan ersätta den tidigare använda provköpsmetoden eftersom en enkät till konsumenterna inte kan ersätta observationer av handlarnas beteende.

I små kommuner uppstår ytterligare ett problem. Eftersom underlaget oftast blir litet är det tveksamt, både ur metodologisk och etisk synpunkt, att redovisa svarsfrekvenser för lågfrekventa beteenden. Detta gör det mindre lämpligt för små kommuner att använda enkäten för att till exempel få en bild av vilken typ av försäljningsställen som brister i legitimationskontrollen.

De brister med formuläret som har konstaterats ovan hänger samman med surveymetoden som sådan och går inte att åtgärda genom justeringar av frågeformuläret. Kunskap inhämtad med hjälp av formuläret bör därför kompletteras med fältstudier eller annan lokalt inhämtad kunskap.

Resultat

Detta kapitel behandlar de resultat som framkom i undersökningen. Resultaten presenteras genomgående uppdelat efter årskurs. För mer detaljerad information om svarsfördelningen på kommunnivå hänvisas till tabellerna.

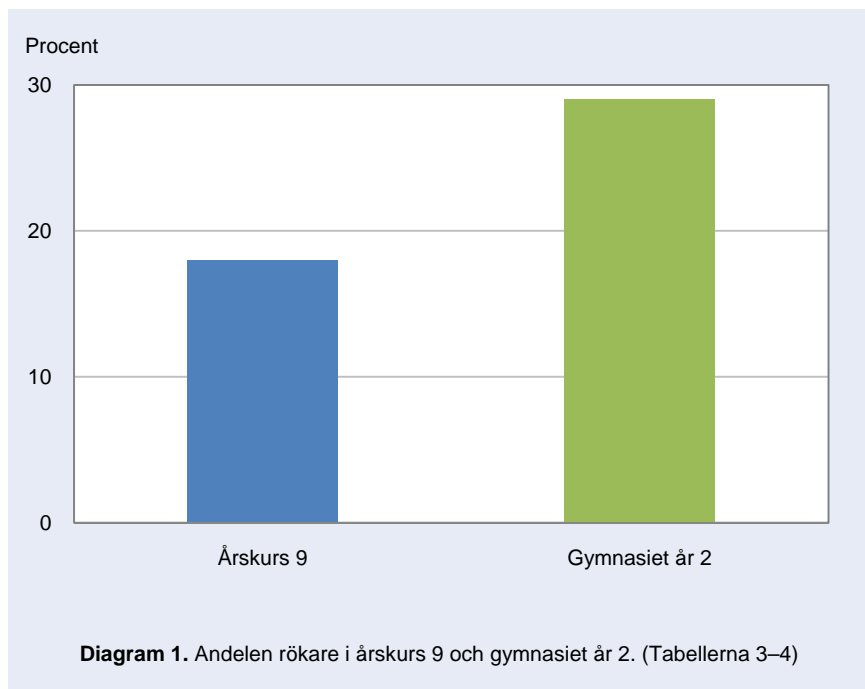
Resultatredovisningen inleds med ett avsnitt om rökarvanor. Där beskrivs var rökarna införskaffade tobaksvaror, om det var lätt eller svårt att köpa tobaksvaror och om de blev ombedda att visa legitimation när eleverna köpte cigaretter. Därefter redovisas samma saker för snusare och vattenpipsrökare.

Därpå följer ett avsnitt om hur lätt eller svårt det var att köpa tobaksvaror i olika situationer, om det röktes i skolorna och vilka som rökte. Sedan redovisas om skolans personal brukar ingripa när elever röker på skolans område, om det fanns tillgång till rökruta inom skolornas område och huruvida någon tobakspolicy förekom på skolorna. Slutligen redovisas resultaten från det formulär läraren som närvarade när klassen besvarade enkäten fick fylla i.

Rökvanor

För att bli klassificerad som rökare ska man på frågan ”Röker du?” ha svarat ”Ja, varje dag”, ”Ja, nästan varje dag”, ”Ja, men bara när jag är på fest” eller ”Ja, men bara ibland”.

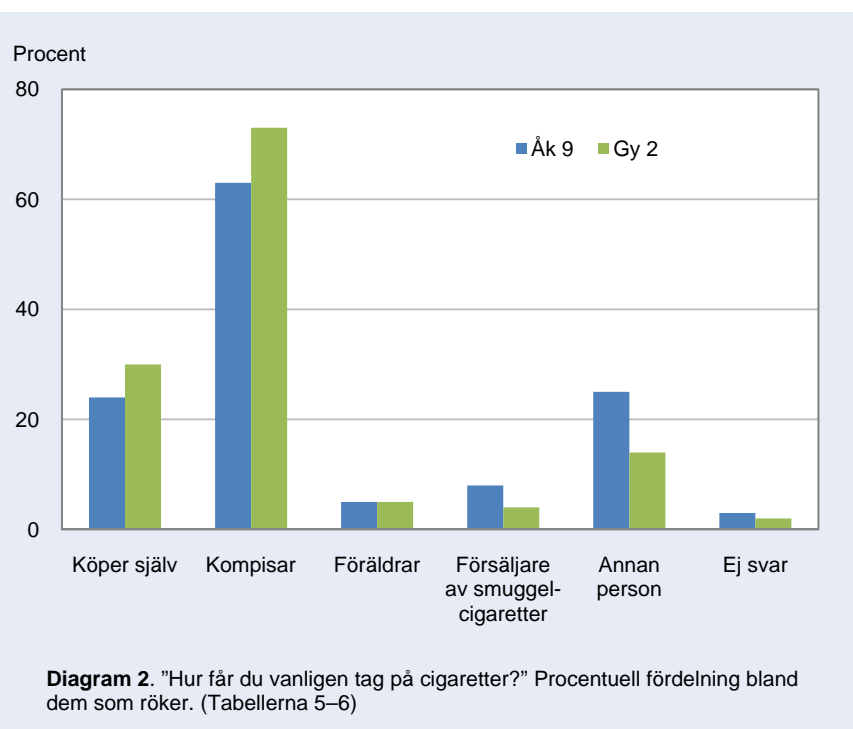
Bland niondeklassarna uppgav 18 procent av eleverna att de rökte. Det vanligaste var att feströka, sex procent sa sig göra detta. Andelen dagligrökare uppgick till fyra procent. Det var vanligare att röka bland gymnasieeleverna, 29 procent sa sig göra detta och även i denna grupp var feströkandet mest utbrett (13%). Sex procent uppgav att de rökte dagligen (diagram 1 och tabellerna 3–4).

Hur får rökarna tag på cigaretter?

Eleverna som rökte fick ange hur de vanligen fick tag på cigaretter, flera svarsalternativ kunde anges. Summan i tabellerna kan därför uppgå till mer än 100 procent.

I årskurs 9 var det vanligast att få cigaretter från kompisar, drygt 60 procent uppgav detta. Det bör dock påpekas att detta inte säger något om mängden cigaretter per tillfälle. Eftersom ett av undersökningens syften är att följa upp tobakstillsynen i kommunerna, var det av särskilt intresse att undersöka hur stor andel rökare som själva köpte cigaretter. Bland de rökande niondeklassarna uppgav 24 procent att de själva köpte cigaretter. Även bland gymnasieeleverna var det vanligast att få cigaretter från kompisar och 73 procent svarade detta. 30 procent av rökarna i gymnasiet år 2 svarade att de själva brukade köpa cigaretter (diagram 2 och tabellerna 5–6).

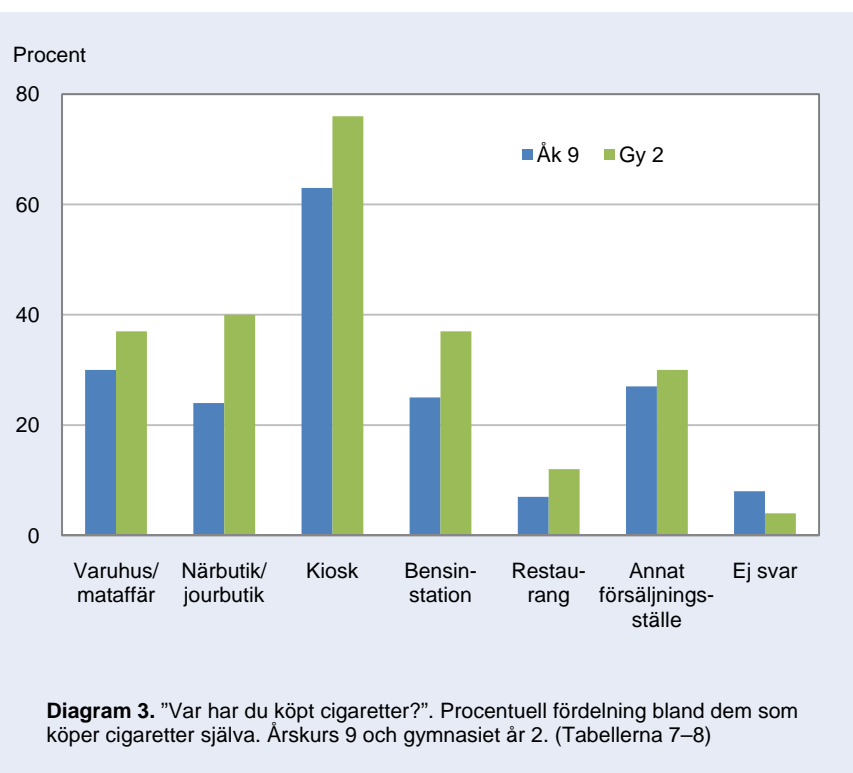

Var köper rökare cigaretter?

Eftersom ett av undersökningens syften var att utreda tobakstillgängligheten i kommunerna, ställdes även en fråga om var cigaretterna köptes. Även för denna fråga kunde flera svarsalternativ anges och den totala andelen kan därmed överstiga 100 procent.

Diagram 3 visar i vilken typ av butiker ungdomarna handlade cigaretter. Bland niondeklassarna var det vanligast att ha köpt cigaretter i kiosk (63%), näst vanligast var det att ha handlat cigaretter i varuhus/mataffär. Det var minst vanligt att ha införskaffat cigaretter på restaurang, knappt 10 procent uppgav detta.

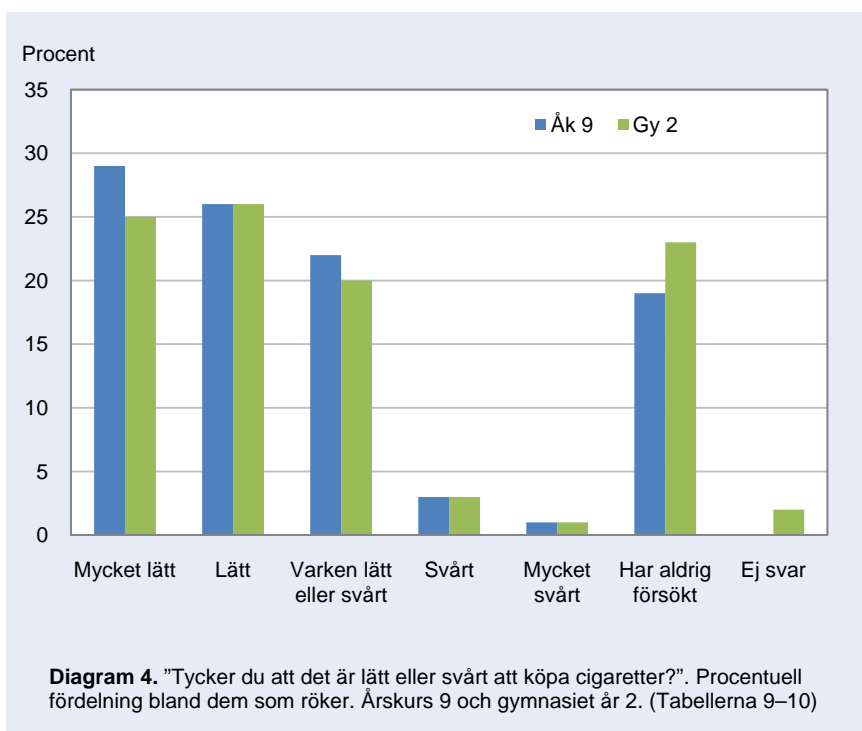
Även bland gymnasieeleverna var det vanligast att ha köpt cigaretter i kiosk, 76 procent hade gjort detta. Det näst vanligaste inköpsstället var en närbutik/jourbutik. Precis som bland niondeklassarna var det minst vanligt att ha handlat cigaretter på restaurang, 12 procent angav detta svarsalternativ. (Tabellerna 7–8).

Är det lätt eller svårt att köpa cigaretter?

För en undersökning om tobakstillsyn är det av intresse att utreda om rökarna anser det vara lätt eller svårt att själva köpa cigaretter. I årskurs 9 ansåg de flesta av rökarna att det var lätt eller mycket lätt att köpa cigaretter (26 respektive 29%). En relativt stor andel svarade att de aldrig försökt införskaffa cigaretter, knappt 20 procent, något som förklaras av att den vanligaste källan till cigaretter är kompisar (diagram 4 och tabell 9).

Bland rökarna i gymnasiet uppgav störst andel att det var lätt (26%) och nästan lika stor andel uppgav att det var mycket lätt. Även i gymnasiet uppgav relativt många att de aldrig själva hade försökt köpa cigaretter (23%) (diagram 4 och tabell 10).

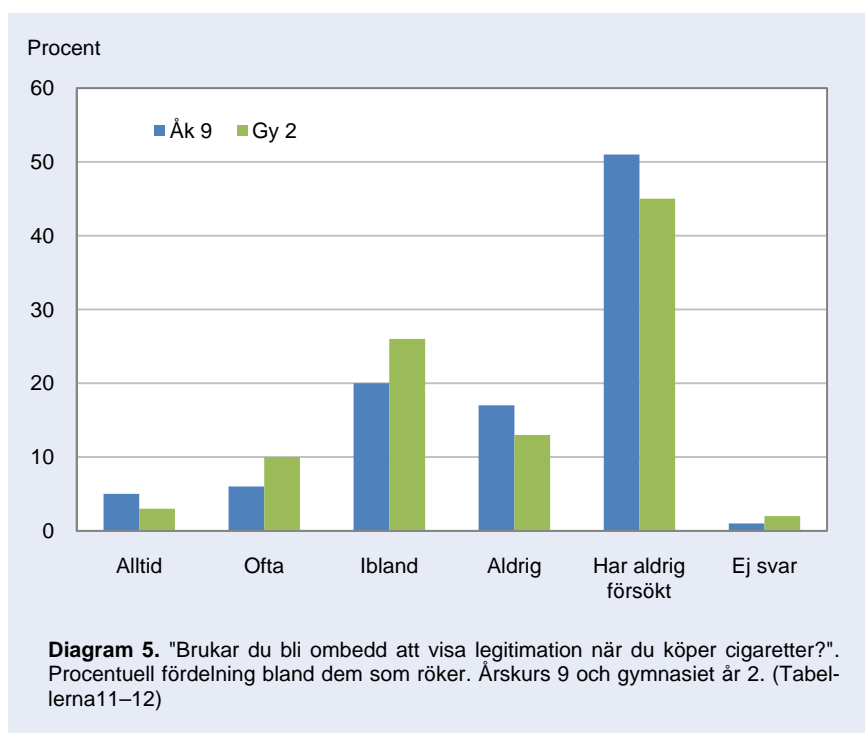

Legitimationskontroll vid köp av cigaretter

Av rökarna i nionde klass uppgav 17 procent att de aldrig behövt visa legitimation. Något vanligare var att fått visa legitimation ibland, vilket en av fem uppgav. Drygt hälften av rökarna i nian svarade att de aldrig hade försökt handla cigaretter i butik.

I gymnasiet år 2 uppgav 13 procent att de aldrig behövt visa legitimation när de handlat cigaretter. Även bland gymnasisterna uppgav störst andel att de behövde visa legitimation ibland. Knappt hälften (45%) av rökarna i gymnasiet andra år svarade att de aldrig hade försökt köpa cigaretter (diagram 5 och tabellerna 11–12).

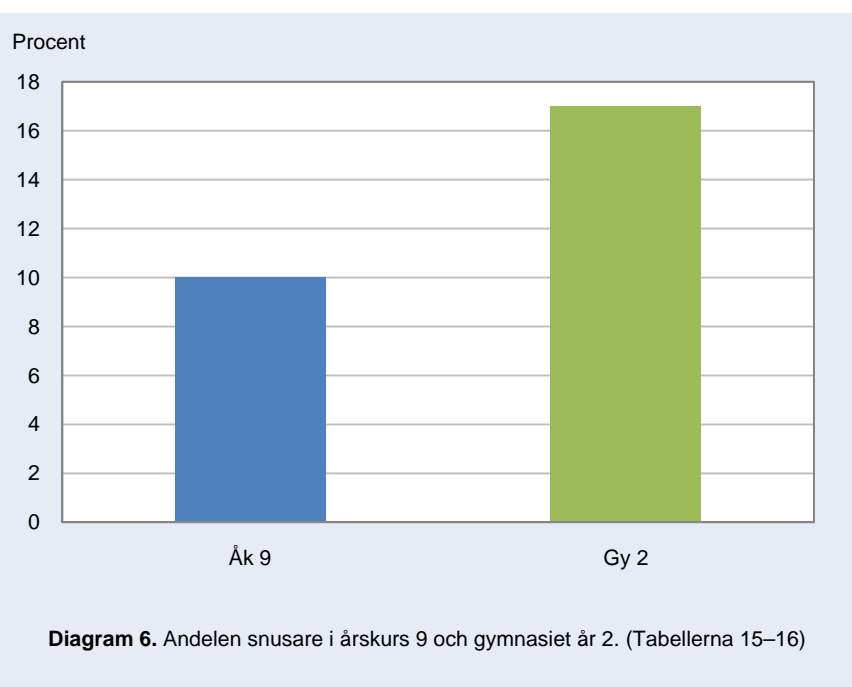
Att en stor andel rökare aldrig behövt visa legitimation behöver dock inte betyda att ålderskontrollen generellt fungerar dåligt. Det troliga är att ungdomarna söker sig till de ställen där legitimation inte efterfrågas. Det räcker således med att det finns ett ställe på orten där man inte är så nogräknad med att kontrollera åldern för att en stor andel av eleverna ska svara att de inte brukar visa legitimation när de köper tobak.

Snusvanor

För att bli klassificerad som snusare ska man ha svarat ”Ja, varje dag”, ”Ja, nästan varje dag”, ”Ja, men bara när jag är på fest” eller ”Ja, men bara ibland” på frågan ”Snusar du?”.

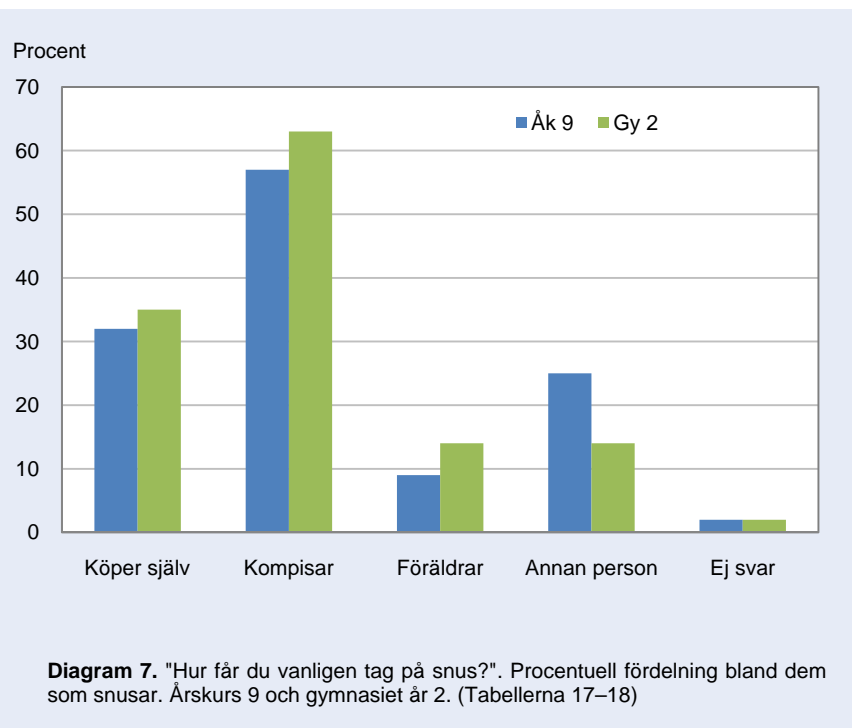
Totalt uppgav tio procent av niondeklassarna att de snusade. Det vanligaste var att snusa varje dag, eller bara ibland (4%). I gymnasiet år 2 var vanligare att snusa, 17 procent svarade att det gjorde detta. Bland gymnasieeleverna var det vanligast att snusa dagligen, vilket nio procent uppgav att de gjorde (diagram 6 och tabellerna 15–16).

Hur får snusarna tag på snus?

I tabellerna 17 och 18 samt i diagram 7 redovisas hur snusarna fick tag på snus. De som snusade fick uppge hur de vanligen fick tag på snus och man kunde ange flera svarsalternativ.

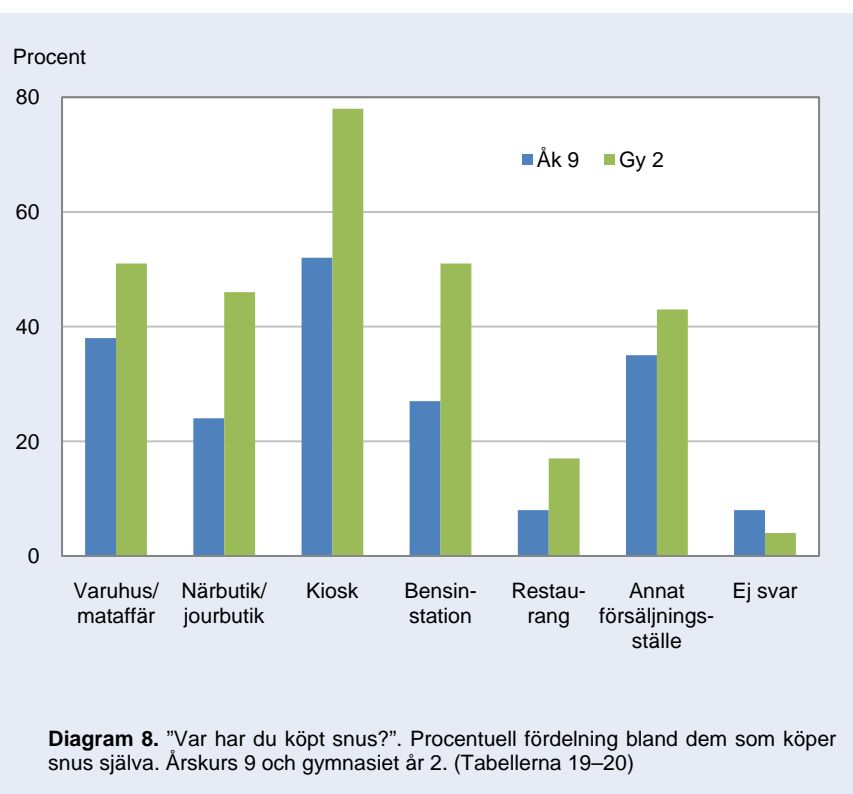
I årskurs 9 var det vanligast att få snus från kompisar (57%). Att det var vanligast att få snus från kompisar säger inget om själva mängden snus vid varje tillfälle. Detta behöver alltså inte betyda att kompisar är den huvudsakliga källan sett till mängden snus. Att köpa snus själv var det näst vanligaste införskaffningssättet (32%). Att få snus från kompisar var vanligast även bland gymnasieeleverna, 63 procent hade angett detta svarsalternativ. Bland snusarna i gymnasiet andra år svarade 35 procent att de handlade snus själva.

Var köper snusare snus?

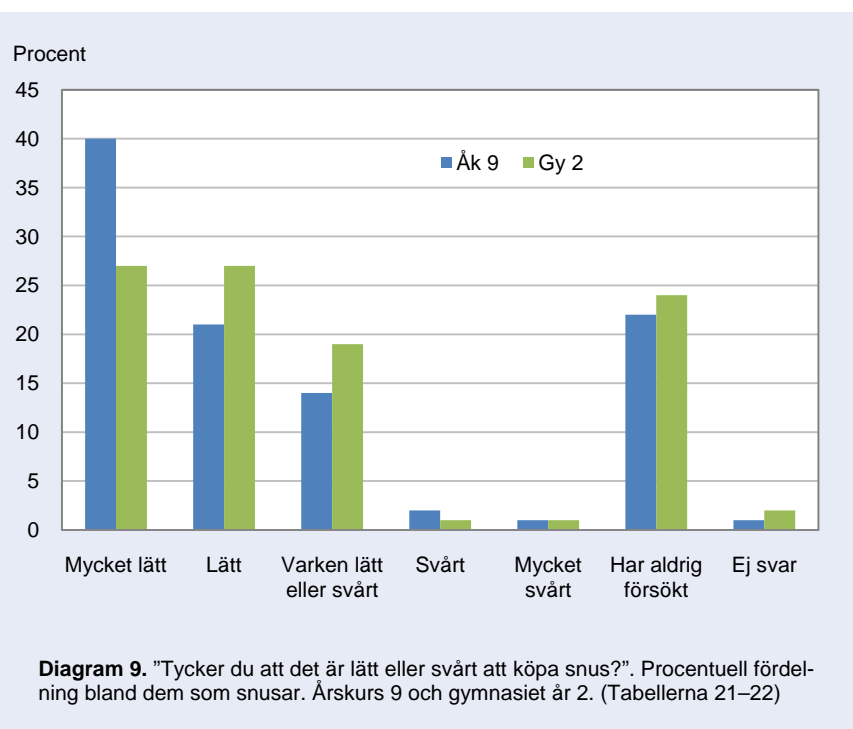
Diagram 8 visar i vilken typ av butiker eleverna i årskurs 9 handlade snus. Vanligast var att de som själva köpte snus gjorde så i kiosk, lite mer än hälften uppgav detta. Näst vanligast var varuhus/mataffär (38%). Minst vanligt var att ha köpt snus på restaurang, enbart åtta procent hade gjort detta (tabell 19).

Även i gymnasiet andra år var det vanligaste att köpa snus i kiosk (knappt 80%). Näst vanligast var att ha handlat i varuhus/jourbutik och bensinstation och minst vanligt var det att handla på restaurang (diagram 8 och tabell 20).

Är det lätt eller svårt att köpa snus?

De allra flesta av snusarna i årskurs 9 uppgav antingen att det var lätt eller mycket lätt att köpa snus (ca 60%) (tabell 21). Bland gymnasieeleverna angav drygt hälften att det var lätt eller mycket lätt att handla snus (tabell 22). I såväl årskurs 9 som gymnasiet år 2 uppgav en relativt stor andel av snusarna att de inte hade försökt köpa snus, vilket sannolikt hänger samman med att det var vanligare att få snus från kompisar.

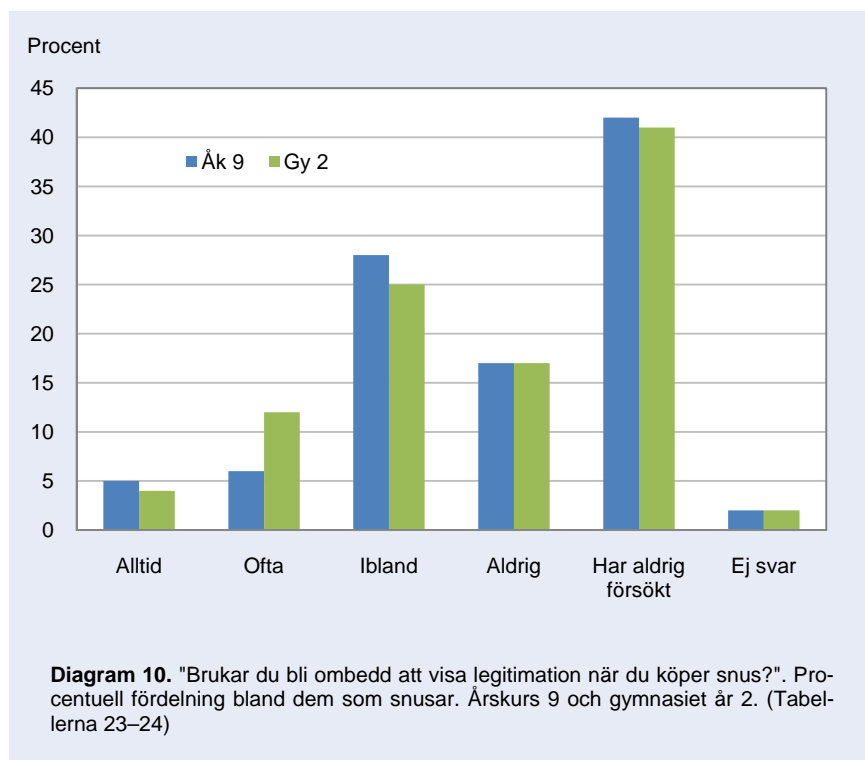

Legitimationskontroll vid köp av snus

Av diagram 10 och tabell 23 framgår att i årskurs 9 var det 17 procent av snusarna som uppgav att de aldrig behöver visa legitimation när de handlar snus. Ytterligare 28 procent svarade att de brukade få visa legitimation ibland. Drygt 40 procent av de snusande niondeklassarna sa att de aldrig hade försökt handla snus i butik.

Mönstret var detsamma bland snusarna i gymnasiets andra år. 17 procent sa sig aldrig behöva visa legitimation och en av fyra uppgav att de behövde göra det ibland. Även bland gymnasieeleverna var det en stor andel som angav att de aldrig hade försökt handla snus på ett försäljningsställe (diagram 10 och tabell 24).

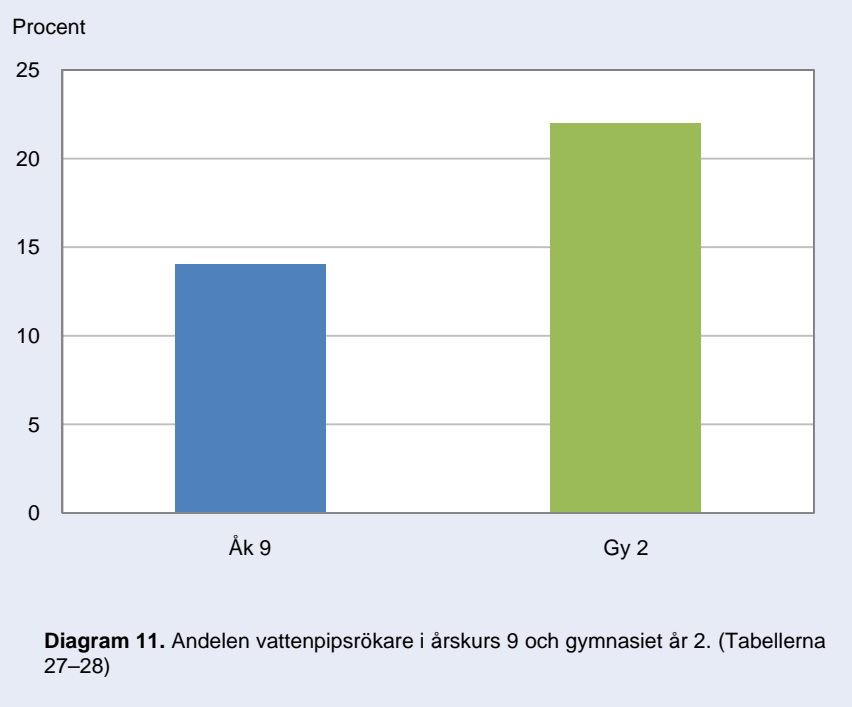
Som nämnts ovan i avsnittet om rökvanor, behöver det faktum att en stor andel snusare aldrig behövde visa legitimation inte säga så mycket om hur väl kontrollen fungerar. Det troliga är att ungdomarna söker sig till de ställen där legitimation inte efterfrågas.

Vattenpipsvanor

För att bli klassificerad som vattenpipsrökare i den här undersökningen ska man ha svarat ”Ja, varje dag”, ”Ja, nästan varje dag”, ”Ja, men bara när jag är på fest” eller ”Ja, men bara ibland” på frågan ”Röker du vattenpipa?”.

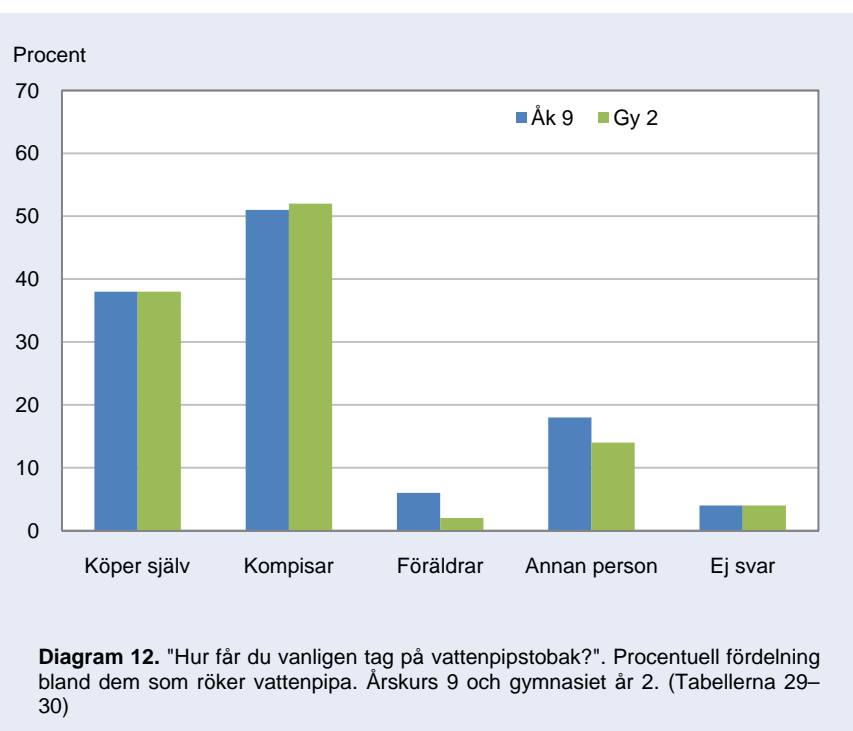
Bland niondeklassarna angav 14 procent att de rökte vattenpipa (diagram 11 och tabell 27). Det vanligaste var att röka vattenpipa ibland, nästan tio procent uppgav detta. Att röka vattenpipa dagligen var mycket ovanligt, endast en procent svarade att de gjorde detta. I gymnasiets andra år svarade 22 procent av eleverna att de rökte vattenpipa (diagram 11 och tabell 28). Även bland gymnasieeleverna var det vanligast att röka vattenpipa ibland, drygt tio procent uppgav detta. Precis som bland niondeklassarna var det mycket ovanligt att röka vattenpipa dagligen.

Hur får vattenpipsrökarna tag på vattenpipstobak?

Precis som rökarna och snusarna fick även de som rökte vattenpipa uppge hur de vanligen fick tag på tobak.

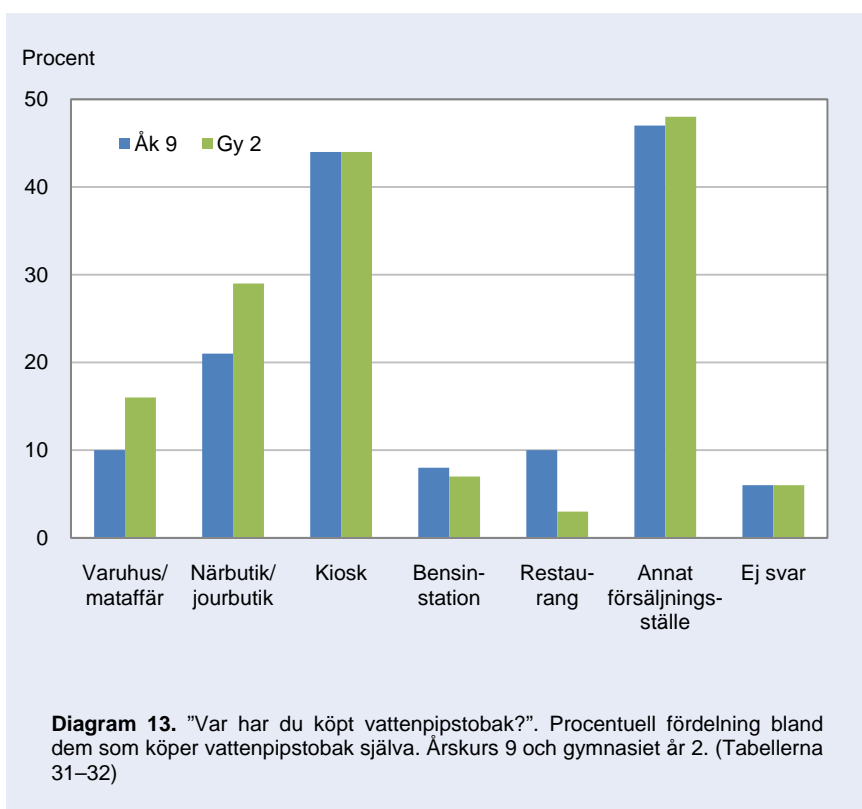
Bland niondeklassarna var det vanligast att få vattenpipstobak från kompisar, drygt hälften angav detta (tabell 29 och diagram 12). Näst vanligast var att handla själv vilket 38 procent uppgav att de gjorde. Även i gymnasiet år 2 var det vanligast att få vattenpipstobak från kompisar, ungefär hälften uppgav detta (tabell 30 och diagram 12). Bland gymnasieeleverna svarade 38 procent att de handlade vattenpipstobak själva.

Var köper vattenpipsrökare vattenpipstobak?

Diagram 13 visar att det var vanligast att ha införskaffat vattenpipstobak på annat ställe än de exemplifierade, knappt hälften uppgav detta. Näst vanligast var det att handla vattenpipstobak i kiosk, medan lägst andel, knappt tio procent, köpte vattenpipstobak från bensinstation. Även bland vattenpipsrökarna i gymnasiets andra år var det vanligast att handla vattenpipstobak på annat ställe. Näst vanligt var det att köpa vattenpipstobak i kiosk och minst vanligt var det att införskaffa vattenpipstobak på restaurang.

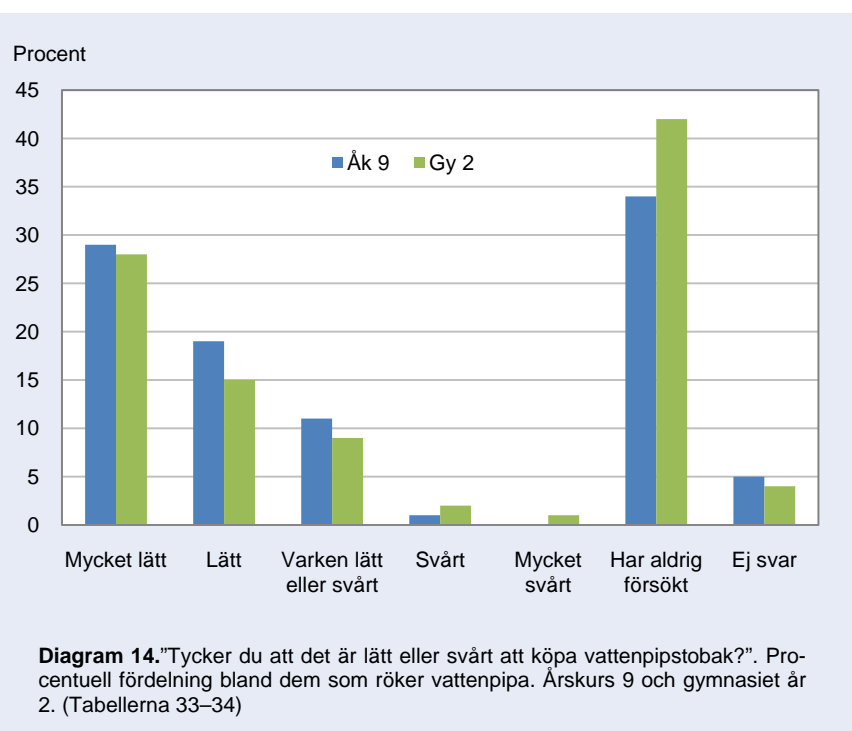
Att en så stor andel uppgav att de köper vattenpipstobak på ”annat ställe” jämfört med cigaretter och snus antyder att vattenpipstobak säljs på andra ställen än de traditionella.

Är det lätt eller svårt att köpa vattenpipstobak?

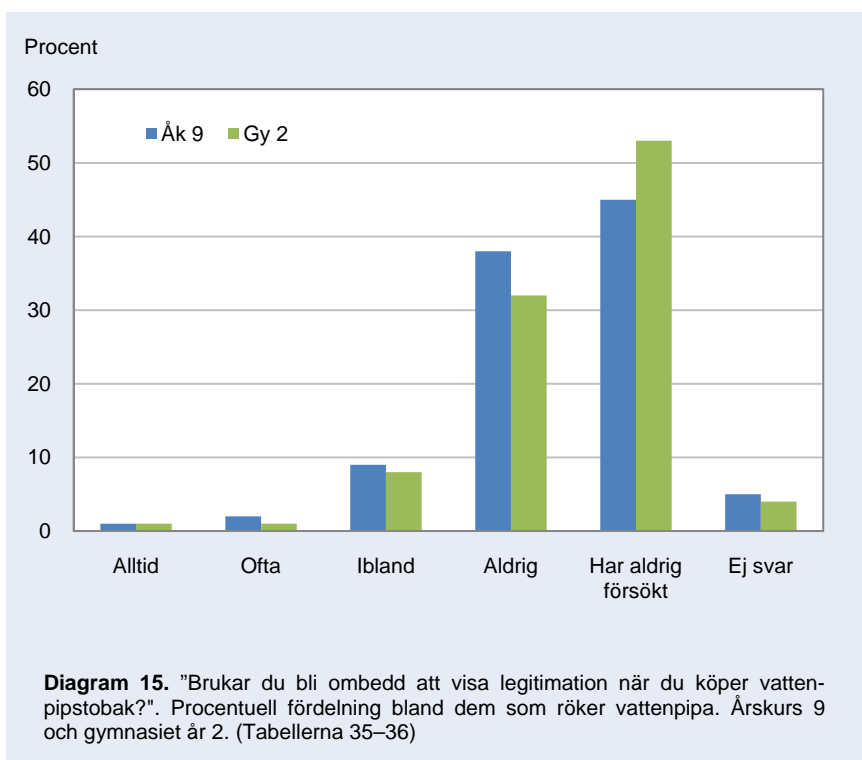
I årskurs 9 angav knappt 30 procent att det var mycket lätt att köpa vattenpipstobak, medan nästan 20 procent uppgav att det var lätt (diagram 13 och tabell 33). Bland vattenpipsrökarna i gymnasiet andra år uppgav en stor andel att det var mycket lätt (28%) eller lätt (15%) att köpa vattenpipstobak (diagram 13 och tabell 34).

En stor andel av vattenpipsrökarna hade aldrig försökt handla vattenpipstobak, 34 procent i årskurs nio och 42 procent i gymnasiet år 2, vilket förklaras av att det var vanligast att få vattenpipstobak från vänner.

Legitimationskontroll vid köp av vattenpipstobak

Av dem som rökte vattenpipa bland niondeklassarna svarade 38 procent att de aldrig behövde visa legitimation, endast nio procent svarade att de behövde visa legitimation ibland (diagram 14 och tabell 35). Även bland eleverna i årskurs 2 på gymnasiet var det vanligast att aldrig behöva visa legitimation, 32 procent uppgav detta (diagram 14 och tabell 36). I båda åldersgrupperna var det en stor andel som uppgav att de aldrig hade försökt handla vattenpipstobak i butik.

Vill eleverna sluta med tobak?

Bland niondeklassarna som rökte dagligen eller nästan dagligen ville 68 procent sluta röka utan dröjsmål eller i framtiden. Motsvarande siffra bland gymnasisterna var 80 procent (tabell 13 och 14). Vanligast var att vilja sluta i framtiden, bland rökarna i årskurs 9 var de 43 procent och i gymnasiet år 2 57 procent.

Även vad gäller snusning ville de flesta av de som ville sluta göra detta i framtiden (tabell 25 och 26). I årskurs 9 ville drygt 40 procent sluta snusa och tre fjärdedelar av dem ville göra detta i framtiden. I gymnasiet år 2 vill 45 procent sluta, varav 36 procent ville göra det i framtiden.

Resultaten bör dock tolkas med viss försiktighet eftersom relativt få elever rökte eller snusade dagligen eller nästan dagligen.

Samma frågor ställdes till dem som röker vattenpipa dagligen eller nästan dagligen. Dock var andelen elever som rökte vattenpipa dagligen, i såväl årskurs 9 som i gymnasiet, så få att det inte är meningsfullt att redovisa hur stor andel av dem som vill sluta.

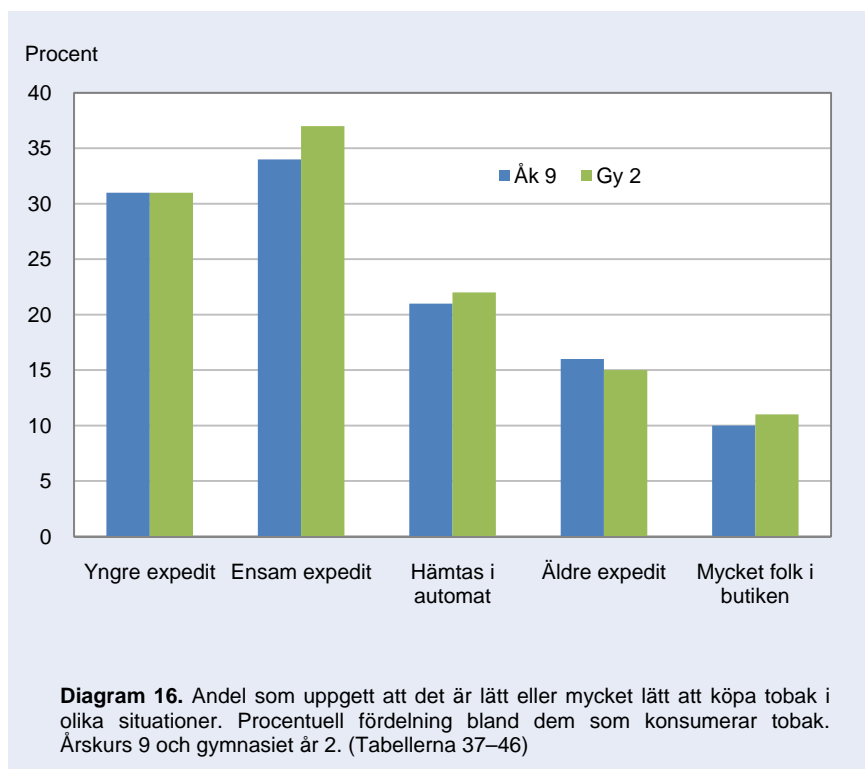
När är det lätt att handla tobak?

Eleverna fick uppge om det var lätt eller svårt att köpa tobak i olika situationer. I diagram 16 redovisas svaren från alla tobakskonsumenter (de som röker och/eller snusar och/eller röker vattenpipa) som har svarat att det var mycket lätt eller lätt att handla tobak i de olika situationerna.

Störst andel tobakskonsumenter, bland både niorna och gymnasieeleverna, ansåg att det vara mycket lätt eller lätt att handla tobak om expediten var ensam i butiken. Näst störst andel uppgav att det var mycket lätt eller lätt att köpa tobak om expediten var yngre än de själva, 31 procent i båda åldersgrupperna svarade detta.

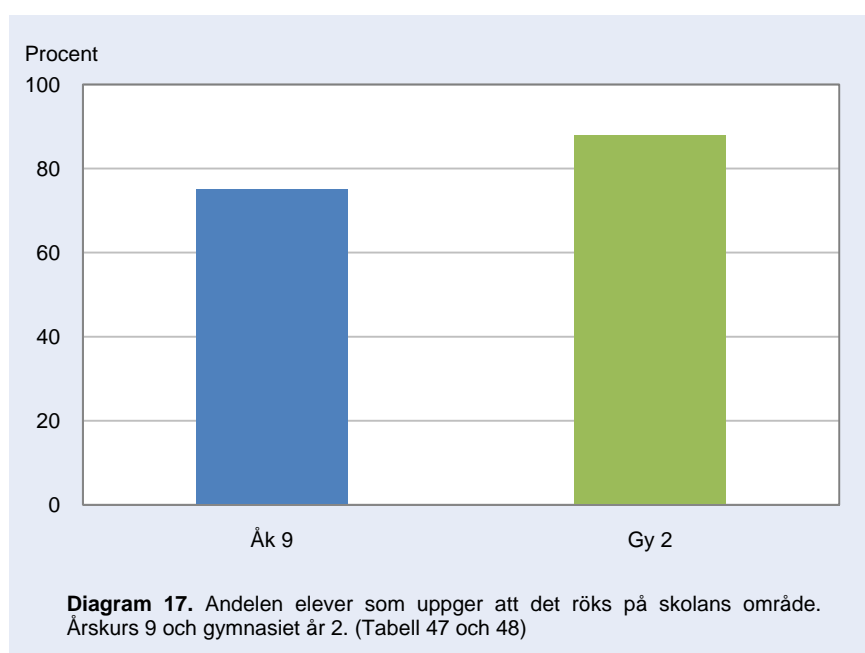
Lägst andel, en av tio bland niondeklassarna och ungefär lika stor andel bland gymnasieeleverna, uppgav att det var mycket lätt eller lätt att handla tobak när det var mycket folk i butiken.

Bland både eleverna i årskurs nio och i gymnasiets andra år var det vanligast att inte ha försökt köpa tobak, vilket hänger samman med att butiker inte är den vanligaste tobakskällan (diagram 16 och tabellerna 37–46).

Röks det på skolans område?

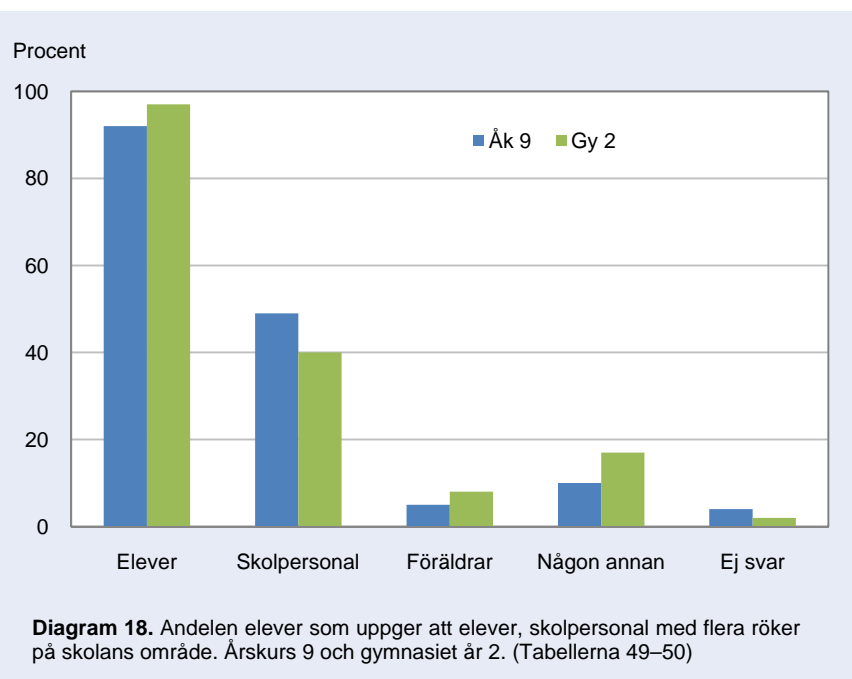
I årskurs 9 svarade tre fjärdedelar av eleverna att det röks på skolans område (diagram 17 och tabell 47). Nivån var något högre i gymnasiet år 2, där 88 procent uppgav att det röks på skolans område (diagram 17 och tabell 48). 15 procent i årskurs nio och sju procent i andra året på gymnasiet, visste inte om det röks på skolans område.

Vem röker på skolans område?

De elever som svarade att det röktes på skolans område fick uppge vilka som rökte. Detta är en indikator på hur det ser ut i kommunernas skolor. Det är alltså inte ett mått på hur många som röker på skolans område. Många elever kan till exempel uppge samma lärare som röker på synlig plats. Eleverna kunde ange fler svarsalternativ, varför den totala summan kan bli över 100 procent.

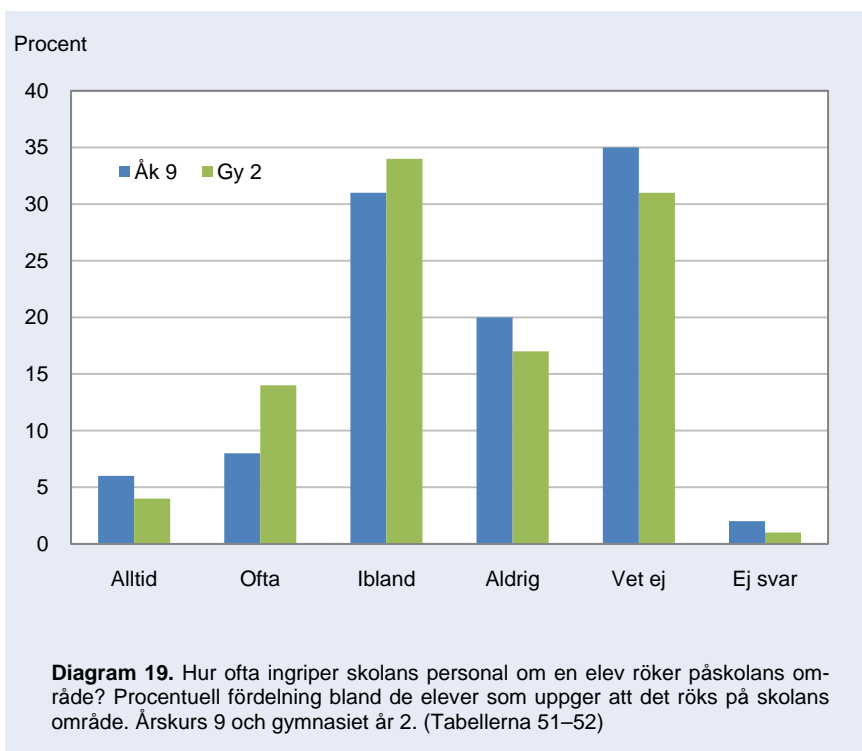
Bland niondeklassarna uppgav drygt 90 procent att elever rökte på skolans område (diagram 18 och tabell 49). Medan knappt hälften svarade att skolpersonal rökte på skolans område. Enligt 97 procent av gymnasieeleverna var det elever som rökte på skolans område, 40 svarade att skolpersonal rökte på skolområdet (diagram 18 och tabell 50). Få svarade att föräldrar rökte på skolområdet.

Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?

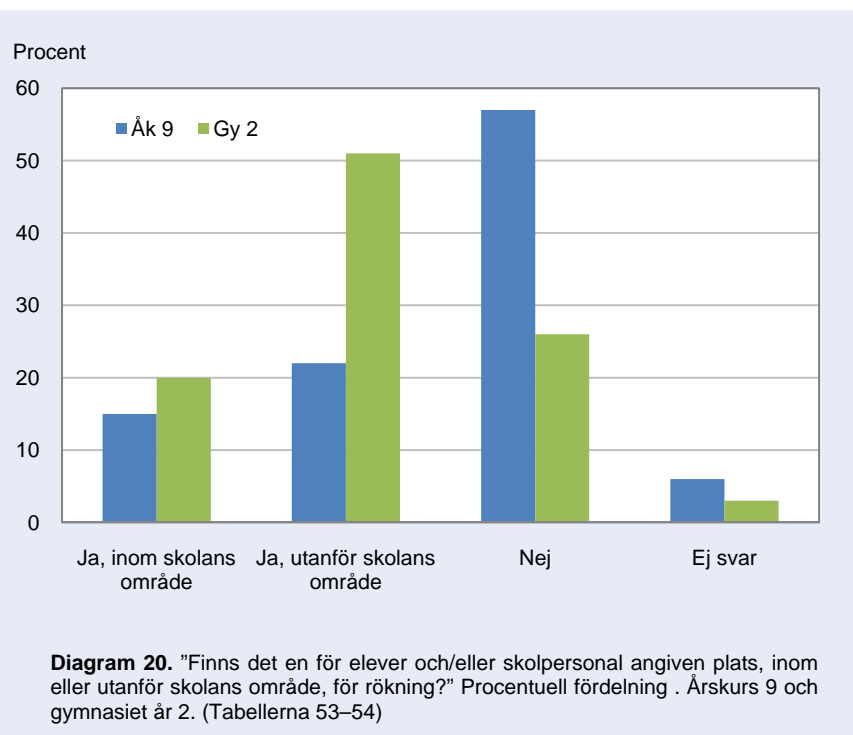
Enligt eleverna i årskurs 9 var det vanligast att skolpersonal ibland ingrep om elever rökte på skolans område, drygt 30 procent uppgav detta (diagram 19 och tabell 51). Näst vanligast var att skolpersonalen aldrig ingrep och minst vanligt var det att skolpersonalen alltid ingrep.

Även i gymnasiet andra år var det vanligast att skolpersonalen ingrep ibland om elever rökte på skolans område (34%) (diagram 19 och tabell 52). Näst vanligt var det att skolanspersonal aldrig ingrep och minst vanligt att skolpersonalen alltid ingrep.

Har skolorna rökruta?

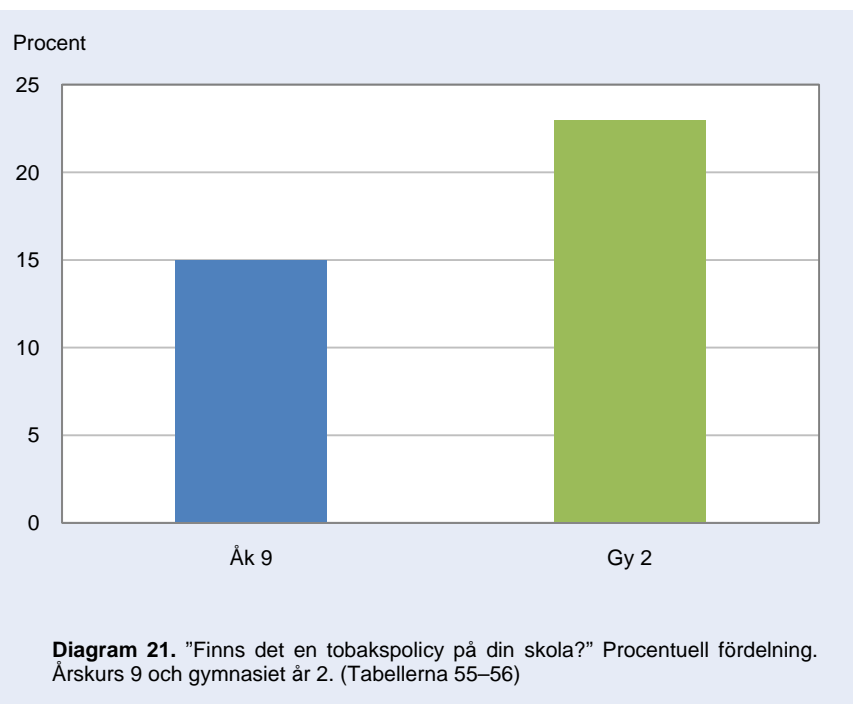
Bland eleverna i årskurs nio uppgav 22 procent att det fanns en rökruta utanför skolans område, 15 procent svarade att det fanns en plats för rökning inom skolans område (diagram 20 och tabell 53). Bland gymnasieeleverna svarade drygt hälften att det fanns en rökruta utanför skolans område och en femtedel av eleverna uppgav att det fanns en rökruta innanför skolans område (diagram 20 och tabell 54).

Har skolorna en tobakspolicy?

Totalt svarade 15 procent av niondeklassarna att det fanns en tobakspolicy på deras skola (diagram 21 och tabell 55). Kännedomen om skolans tobakspolicy var högre bland gymnasieeleverna där 23 procent uppgav att skolan hade en sådan (diagram 21 och tabell 56).

Bland eleverna både i årskurs nio och gymnasiet andra år svarade drygt 70 procent att de inte visste huruvida skolan hade en tobakspolicy eller ej. Skolorna kan mycket väl ha en tobakspolicy, men kunskapen om den tycks vara låg bland eleverna.

Lärarnas enkät

I samband med att eleverna fyllde i sina enkäter fick även lärarna besvara frågor i en kort enkät riktad enbart till dem. Frågorna handlade om huruvida det röktes på skolans område, vem som rökte, om det fanns en speciellt angiven plats för rökningen, om skolpersonal brukar ingripa när det röks på skolans område samt om skolan har en tobakspolicy.

Det är svårt att tolka resultaten från lärarnas enkäter, då det kan vara en och samma lärare som har besvarat flera enkäter. När resultaten från lärarenkäten analyseras och bearbetas vidare är det mycket viktigt att hålla detta i minnet. Resultaten redovisas i tabellerna 57–61.

Röks det på skolans område?

I knappt 70 procent av lärarenkäterna i årskurs 9 angavs att det röktes på skolans område. Motsvarande siffra för gymnasiet var 85 procent.

Vem röker på skolans område?

De lärare som sagt att det röktes på skolans område fick ange vilka det var som rökte. Detta är en indikator på hur det ser ut i skolorna. Det är alltså *inte* ett mått på hur många som röker på skolans område. Lärarna kunde uppge fler svarsalternativ, varför den totala summan kan bli över 100 procent.

Från lärarna i årskurs 9 visade 90 procent av enkäterna att elever rökte på skolans område. På 43 procent av lärarenkäterna angavs att skolpersonal rökte på skolans område, medan en procent visade att föräldrar rökte på skolans område.

Nästan 100 procent av de enkäter som visade att det röktes på skolans område i gymnasiets andra år visade att det var elever rökte. På 44 procent av enkäterna hade man angett att skolpersonal rökte på området 4 procent visade att föräldrar rökte på skolområdet.

Ingriper skolanspersonal om elever röker på skolans område?

De som hade sagt att det röktes på skolans område fick även ange om skolpersonal brukade ingripa när elever rökte på området.

65 procent av enkäterna från lärarna i årskurs 9 angav det att skolpersonalen ingrep alltid eller ofta om en elev rökte på skolans område. Omkring hälften av gymnasielärarnas enkäter visade på samma sak.

Har skolorna rökruta?

Tio procent av enkäterna från lärarna i årskurs 9 visade att det fanns en rökruta utanför skolans område, medan fem procent visade att det fanns en inom skolans område.

Från gymnasielärarna visade knappt hälften av enkäterna att det fanns en rökruta utanför skolans område och enligt drygt tio procent fanns det en rökruta inom skolans område.

Har skolorna en tobakspolicy?

Lärarna tillfrågades även om det fanns en tobakspolicy på den skolan där de arbetade.

85 procent av enkäterna från lärarna i årskurs 9 visade att det fanns en tobakspolicy på deras skola, medan 5 procent inte visste.

En något mindre andel, nästan 80 procent, av lärarenkäterna från gymnasiet andra år visade att skolan hade en tobakspolicy, medan knappt 20 procent inte visste.

Tabeller

1.	"Är du pojke eller flicka?". Årskurs 9. Fördelning efter kommun bland pojkar och flickor.....	44
2.	"Är du pojke eller flicka?". Gymnasiet år 2. Fördelning efter kommun bland pojkar och flickor.....	44
3.	Andel rökare. Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun.....	45
4.	Andel rökare. Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun.	45
5.	"Hur får du vanligen tag på cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	46
6.	"Hur får du vanligen tag på cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	46
7.	"Var har du köpt cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de rökare som uppger att de själva köper cigaretter..	47
8.	"Var har du köpt cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de rökare som uppger att de själva köper cigaretter.....	47
9.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	48
10.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	48
11.	"Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	49
12.	"Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.	49
13.	"Vill du sluta röka?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker varje dag eller nästan varje dag.	50
14.	"Vill du sluta röka?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker varje dag eller nästan varje dag.	50
15.	Andel snusare. Procentuell fördelning efter kommun. Årskurs 9.	51
16.	Andel snusare. Procentuell fördelning efter kommun. Gymnasiet år 2.	51
17.	"Hur får du vanligen tag på snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.	52
18.	"Hur får du vanligen tag på snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.....	52

19.	"Var har du köpt snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de snusare som uppger att de själva köper snus.....	53
20.	"Var har du köpt snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de snusare som uppger att de själva köper snus.....	53
21.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.....	54
22.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.....	54
23.	"Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.....	55
24.	"Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.....	55
25.	"Vill du sluta snusa?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar varje dag eller nästan varje dag.....	56
26.	"Vill du sluta snusa?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar varje dag eller nästan varje dag.....	56
27.	Andel vattenpipsrökare. Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun.....	57
28.	Andel vattenpipsrökare. Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun.....	57
29.	"Hur får du vanligen tag på vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.....	58
30.	"Hur får du vanligen tag på vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.....	58
31.	"Var har du köpt vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de vattenpipsrökare som uppger att de själva köper vattenpipstobak.....	59
32.	"Var har du köpt vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de vattenpipsrökare som uppger att de själva köper vattenpipstobak.....	59
33.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.....	60
34.	"Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.....	60
35.	"Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.....	61

36. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa..... 61
37. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak när expediten är yngre?". Årskurs 9. Procentuellt fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 62
38. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak när expediten är yngre?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak. 62
39. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är ensam?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 63
40. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak när expediten är ensam?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak. 63
41. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om tobaksvaran hämtas i en automat?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 64
42. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om tobaksvaran hämtas i en automat?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 64
43. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är äldre än jag?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak. 65
44. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är äldre än jag?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 65
45. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om det är mycket folk i butiken?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak. 66
46. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om det är mycket folk i butiken?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak..... 66
47. "Röks det på skolans område?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever. 67
48. "Röks det på skolans område?". Gymnasiet, år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever..... 67
49. "Vem röker?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område..... 68
50. "Vem röker?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område. 68
51. "Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område. 69

52.	"Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område.....	69
53.	"Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.....	70
54.	"Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.....	70
55.	"Finns det en tobakspolicy på din skola?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.....	71
56.	"Finns det en tobakspolicy på din skola?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.....	71
57.	"Röks det på skolans område?" Procentuell enligt lärarenkäterna.	71
58.	"Vem röker?". Procentuell enligt lärarenkäterna.	72
59.	"Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Procentuell enligt lärarenkäterna.....	72
60.	"Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Procentuell enligt lärarenkäterna.....	73
61.	"Finns det en tobakspolicy på din skola?". Procentuell enligt lärarenkäterna.....	73

Tabell 1. "Är du pojke eller flicka?". Årskurs 9. Fördelning efter kommun bland pojkar och flickor.

	Pojkar	Flickor	Ej svar	Totalt
Kungsbacka	366	322	3	691
Ulricehamn	119	103	7	229
Karlskoga/ Degerfors	183	162	1	346
Mora	83	95	1	179
Timrå	83	76	3	162
Strömsund	47	69	0	116
Totalt	881	827	15	1 723

Tabell 2. "Är du pojke eller flicka?". Gymnasiet år 2. Fördelning efter kommun bland pojkar och flickor.

	Pojkar	Flickor	Ej svar	Totalt
Kungsbacka	361	408	2	771
Ulricehamn	75	74	0	149
Karlskoga/Degerfors	156	132	0	288
Mora	131	98	1	230
Timrå	72	46	0	118
Strömsund	52	49	0	101
Totalt	847	807	3	1 657

Tabell 3. Andel rökare. Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Nej, har aldrig rökt	55	69	55	51	49	40	55
Nej, har bara provat	21	16	25	28	31	22	23
Nej, har slutat	4	1	3	3	4	7	4
Ja, varje dag	4	3	5	3	3	7	4
Ja, nästan varje dag	3	1	2	2	3	5	3
Ja, men bara när jag är på fest	6	5	4	8	4	11	6
Ja, men bara ibland	6	2	5	5	4	8	5
Ja, totalt	20	11	16	18	15	31	18
Ej svar	0	3	0	1	1	1	1

Tabell 4. Andel rökare. Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun.

Kommun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Nej, har aldrig rökt	34	43	42	43	47	22	38
Nej, har bara provat	29	27	28	27	28	36	29
Nej, har slutat	4	3	3	3	3	6	4
Ja, varje dag	8	5	6	4	6	3	6
Ja, nästan varje dag	5	1	2	2	3	5	4
Ja, men bara när jag är på fest	14	11	13	16	7	16	13
Ja, men bara ibland	5	10	7	4	5	12	6
Ja, totalt	32	27	27	26	20	36	29
Ej svar	1	–	–	–	1	1	1

Tabell 5. "Hur får du vanligen tag på cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=136	Ulrice- hamn n=25	Karlskoga/ Degerfors n=55	Mora n=32	Tim- rå n=24	Ström- sund n=36	Totalt n=308
Köper själv	28	12	35	13	13	17	24
Från kompisar	65	56	55	66	75	64	63
Från föräldrar	4	4	7	3	4	8	5
Från försäljare av smuggel- cigaretter	10	12	9	6	4	3	8
Från annan person	30	20	13	28	17	33	25
Ej svar	1	16	5	–	–	3	3

Tabell 6. "Hur får du vanligen tag på cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=246	Ulrice- hamn n=40	Karlskoga/ Degerfors n=78	Mora n=60	Timrå n=24	Ström- sund n=36	Totalt n=484
Köper själv	36	30	27	12	50	8	30
Från kompisar	75	70	69	73	67	75	73
Från föräldrar	5	0	6	3	8	3	5
Från försäljare av smuggel- cigaretter	4	–	5	5	13	3	4
Från annan person	12	13	17	23	–	14	14
Ej svar	1	3	–	5	4	8	2

Tabell 7. "Var har du köpt cigaretter?". Årskurs 9 . Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de rökare som uppger att de själva köper cigaretter. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=92
Varuhus/mataffär	30
Närbutik/jourbutik	24
Kiosk	63
Bensinstation	25
Restaurang	7
Annat försäljningsställe	27
Ej svar	8

Tabell 8. "Var har du köpt cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de rökare som uppger att de själva köper cigaretter. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=169
Varuhus/mataffär	37
Närbutik/jourbutik	40
Kiosk	76
Bensinstation	37
Restaurang	12
Annat försäljningsställe	30
Ej svar	4

Tabell 9. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=136	Ulrice- hamn n=25	Karlskoga/ Degerfors n=55	Mora n=32	Timrå n=24	Ström- sund n=36	Totalt n=308
Mycket lätt	21	20	36	22	67	36	29
Lätt	28	24	25	34	13	25	26
Varken lätt eller svårt	32	20	11	9	4	25	22
Svårt	2	–	4	6	–	3	3
Mycket svårt	–	4	2	–	–	–	1
Har aldrig för- sökt	17	32	22	25	17	11	19
Ej svar	–	–	–	3	–	–	0

Tabell 10. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=246	Ulrice- hamn n=40	Karlskoga/ Degerfors n=78	Mora n=60	Timrå n=24	Ström- sund n=36	Totalt n=484
Mycket lätt	23	25	37	12	38	28	25
Lätt	29	23	19	25	38	19	26
Varken lätt eller svårt	24	25	18	18	–	17	20
Svårt	4	3	1	2	–	–	3
Mycket svårt	1	3	1	–	4	–	1
Har aldrig för- sökt	17	23	23	38	21	36	23
Ej svar	2	–	–	5	–	–	2

Tabell 11. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper cigaretter?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=136	Ulrice- hamn n=25	Karlskoga/ Degerfors n=55	Mora n=32	Timrå n=24	Strömsund n=36	Totalt n=308
Alltid	5	8	9	3	–	–	5
Ofta	8	–	7	–	4	6	6
Ibland	23	12	24	13	17	22	20
Aldrig	17	24	20	6	17	17	17
Har aldrig försökt	46	56	38	75	63	56	51
Ej svar	1	–	2	3	–	–	1

Tabell 12. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper cigaretter?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker.

Kommun	Kungs- backa n=246	Ulrice- hamn n=40	Karlskoga/ Degerfors n=78	Mora n=60	Timrå n=24	Strömsund n=36	Totalt n=484
Alltid	3	10	4	2	–	–	3
Ofta	13	3	10	3	13	3	10
Ibland	37	15	18	15	13	11	26
Aldrig	12	15	14	13	33	8	13
Har aldrig försökt	33	58	54	62	42	72	45
Ej svar	2	–	–	5	–	6	2

Tabell 13. "Vill du sluta röka?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker varje dag eller nästan varje dag.

Kommun	Kungs- backa n=53	Ulrice- hamn n=8	Karlskoga/ Degerfors n=25	Mora n=9	Timrå n=10	Strömsund n=14	Totalt n=119
Ja	25	13	12	33	30	50	25
Ja, men i framtiden	42	50	60	44	40	14	43
Nej	28	25	24	22	30	29	27
Ej svar	5	13	4	–	–	7	5

Tabell 14. "Vill du sluta röka?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker varje dag eller nästan varje dag.

Kommun	Kungs- backa n=99	Ulrice- hamn n=8	Karlskoga/ Degerfors n=22	Mora n=14	Timrå n=10	Strömsund n=8	Totalt n=161
Ja	16	38	41	29	10	50	23
Ja, men i framtiden	69	25	36	57	30	38	57
Nej	15	25	23	7	60	13	19
Ej svar	–	13	–	7	–	–	1

Tabell 15. Andel snusare. Procentuell fördelning efter kommun. Årskurs 9.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Nej, har aldrig snusat	71	81	73	62	56	48	69
Nej, har bara pro- vat	19	14	16	29	27	24	20
Nej, har slutat	1	–	1	–	2	3	1
Ja, varje dag	4	1	3	2	9	13	4
Ja, nästan varje dag	1	1	2	1	2	3	2
Ja, men bara när jag är på fest	1	0	1	1	–	2	1
Ja, men bara ibland	3	2	4	6	4	6	4
Ja, totalt	9	5	10	9	14	24	10
Ej svar	0	1	1	–	1	–	1

Tabell 16. Andel snusare. Procentuell fördelning efter kommun. Gymnasiet år 2.

Kommun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Nej, har aldrig snusat	58	62	58	55	56	28	56
Nej, har bara pro- vat	25	23	22	25	23	33	25
Nej, har slutat	2	1	2	2	1	5	2
Ja, varje dag	9	6	6	10	8	18	9
Ja, nästan varje dag	2	–	3	1	1	2	2
Ja, men bara när jag är på fest	1	3	2	5	3	6	2
Ja, men bara ibland	3	4	6	2	7	9	4
Ja, totalt	15	13	17	18	19	35	17
Ej svar	1	–	–	0	2	–	0

Tabell 17. "Hur får du vanligen tag på snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=61	Ulrice- hamn n=11	Karlskoga/ Degerfors n=34	Mora n=16	Timrå n=23	Strömsund n=28	Totalt n=173
Köper själv	38	27	41	19	13	32	32
Från kompisar	56	64	56	75	48	57	57
Från föräldrar	7	9	3	13	17	11	9
Från annan person	36	18	–	13	35	25	25
Ej svar	–	–	3	–	–	7	2

Tabell 18. "Hur får du vanligen tag på snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=112	Ulrice- hamn n=20	Karlskoga/ Degerfors n=50	Mora n=41	Timrå n=22	Strömsund n=35	Totalt n=280
Köper själv	48	25	34	20	41	14	35
Från kompisar	58	55	70	68	59	71	63
Från föräldrar	19	5	6	12	23	11	14
Från annan person	13	20	12	15	9	20	14
Ej svar	–	–	2	5	5	6	2

Tabell 19. "Var har du köpt snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de snusare som uppger att de själva köper snus. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=66
Varuhus/mataffär	38
Närbutik/jourbutik	24
Kiosk	52
Bensinstation	27
Restaurang	8
Annat ställe	35
Ej svar	8

Tabell 20. "Var har du köpt snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de snusare som uppger att de själva köper snus. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=114
Varuhus/mataffär	51
Närbutik/jourbutik	46
Kiosk	78
Bensinstation	51
Restaurang	17
Annat ställe	43
Ej svar	4

Tabell 21. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=61	Ulrice- hamn n=11	Karlskoga/ Degerfors n=34	Mora n=16	Timrå n=23	Ström- sund n=28	Totalt n=173
Mycket lätt	34	36	47	25	65	32	40
Lätt	30	18	12	38	9	18	21
Varken lätt eller svårt	15	9	18	6	4	21	14
Svårt	2	–	–	6	–	4	2
Mycket svårt	2	–	–	–	–	–	1
Har aldrig försökt	18	36	24	25	22	21	22
Ej svar	–	–	–	–	–	4	1

Tabell 22. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=112	Ulrice- hamn n=20	Karlskoga/ Degerfors n=50	Mora n=41	Timrå n=22	Ström- sund n=35	Totalt n=280
Mycket lätt	30	30	30	12	32	23	27
Lätt	31	15	28	24	32	20	27
Varken lätt eller svårt	18	15	18	24	18	17	19
Svårt	2	–	0	5	–	–	1
Mycket svårt	1	–	–	–	5	–	1
Har aldrig försökt	18	40	20	29	9	40	24
Ej svar	–	0	4	5	5	–	2

Tabell 23. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper snus?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=61	Ulrice- hamn n=11	Karlskoga/ Degerfors n=34	Mora n=16	Timrå n=23	Strömsund n=28	Totalt n=173
Alltid	2	–	9	6	4	7	5
Ofta	8	–	6	6	4	7	6
Ibland	43	18	15	25	13	29	28
Aldrig	11	27	29	–	26	14	17
Har aldrig försökt	36	55	38	63	48	39	42
Ej svar	–	–	3	–	4	4	2

Tabell 24. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper snus?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar.

Kommun	Kungs- backa n=112	Ulrice- hamn n=20	Karlskoga/ Degerfors n=50	Mora n=41	Timrå n=22	Strömsund n=35	Totalt n=280
Alltid	2	5	8	5	–	3	4
Ofta	16	10	10	10	18	–	12
Ibland	32	15	16	29	23	14	25
Aldrig	21	5	20	7	23	11	17
Har aldrig försökt	28	65	44	44	32	69	41
Ej svar	1	–	2	5	5	3	2

Tabell 25. "Vill du sluta snusa?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar varje dag eller nästan varje dag.

Kommun	Kungs- backa n=35	Ulrice- hamn n=5	Karlskoga/ Degerfors n=17	Mora n=4	Timrå n=17	Strömsund n=19	Totalt n=97
Ja	9	20	–	–	12	26	11
Ja, men i fram- tiden	46	60	18	–	24	32	30
Nej	40	20	65	100	53	37	49
Ej svar	6	–	18	–	12	5	9

Tabell 26. "Vill du sluta snusa?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som snusar varje dag eller nästan varje dag.

Kommun	Kungs- backa n=82	Ulrice- hamn n=9	Karlskoga/ Degerfors n=25	Mora n=25	Timrå n=11	Strömsund n=20	Totalt n=172
Ja	11	–	12	4	–	15	9
Ja, men i fram- tiden	40	11	24	36	36	45	36
Nej	48	78	60	60	64	25	51
Ej svar	1	11	4	–	–	15	3

Tabell 27. Andel vattenpipsrökare. Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Nej, har aldrig rökt vattenpipa	66	81	72	66	62	66	69
Nej, har bara prövat	19	10	13	19	21	15	17
Nej, har slutat	–	–	0	–	–	1	0
Ja, varje dag	0	1	2	1	2	3	1
Ja, nästan varje dag	1	0	–	1	–	3	1
Ja, men bara när jag är på fest	6	3	3	4	7	8	5
Ja, men bara ibland	7	4	8	9	8	3	7
Ja, totalt	14	8	13	15	17	16	14
Ej svar	1	1	1	1	1	2	1

Tabell 28. Andel vattenpipsrökare. Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun.

Kommun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Nej, har aldrig rökt vattenpipa	44	52	57	62	48	50	50
Nej, har bara prövat	28	28	28	24	21	32	27
Nej, har slutat	1	–	1	–	–	–	0
Ja, varje dag	1	–	1	–	1	1	1
Ja, nästan varje dag	1	3	–	1	2	–	1
Ja, men bara när jag är på fest	11	5	3	5	7	7	8
Ja, men bara ibland	15	11	9	7	19	10	13
Ja, totalt	28	19	13	13	29	18	22
Ej svar	0	–	–	0	3	–	0

Tabell 29. "Hur får du vanligen tag på vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=97	Ulrice- hamn n=19	Karlskoga/ Degerfors n=45	Mora n=26	Timrå n=27	Strömsund n=19	Totalt n=233
Köper själv	30	37	53	50	41	21	38
Från kompisar	55	53	40	50	56	53	51
Från föräldrar	3	5	11	4	7	5	6
Från annan person	21	11	20	4	11	42	18
Ej svar	7	5	2	–	–	–	4

Tabell 30. "Hur får du vanligen tag på vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=210	Ulrice- hamn n=29	Karlskoga/ Degerfors n=39	Mora n=32	Timrå n=33	Strömsund n=18	Totalt n=361
Köper själv	35	34	46	41	55	28	38
Från kompisar	59	48	38	41	42	44	52
Från föräldrar	2	3	5	–	–	6	2
Från annan person	10	24	18	16	18	17	14
Ej svar	5	3	3	3	–	11	4

Tabell 31. "Var har du köpt vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de vattenpipsrökare som uppger att de själva köper vattenpipstobak. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=100
Varuhus/mataffär	10
Närbutik/jourbutik	21
Kiosk	44
Bensinstation	8
Restaurang	10
Annat ställe	47
Ej svar	6

Tabell 32. "Var har du köpt vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter försäljningsställe bland de vattenpipsrökare som uppger att de själva köper vattenpipstobak. (En respondent kan uppge flera alternativ, vilket betyder att den totala andelen kan bli över 100).

	Alla kommuner n=161
Varuhus/mataffär	16
Närbutik/jourbutik	29
Kiosk	44
Bensinstation	7
Restaurang	3
Annat ställe	48
Ej svar	6

Tabell 33. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=97	Ulrice- hamn n=19	Karlskoga/ Degerfors n=45	Mora n=26	Timrå n=27	Strömsund n=19	Totalt n=233
Mycket lätt	19	21	40	23	52	42	29
Lätt	15	21	24	31	15	16	19
Varken lätt eller svårt	14	11	11	8	7	5	11
Svårt	3	–	–	–	–	–	1
Mycket svårt	–	–	–	–	–	–	-
Har aldrig för- sökt	43	37	22	27	26	32	34
Ej svar	5	11	2	12	–	5	5

Tabell 34. "Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa vattenpipstobak?". Gymna-
siet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=210	Ulrice- hamn n=29	Karlskoga/ Degerfors n=39	Mora n=32	Timrå n=33	Strömsund n=18	Totalt n=361
Mycket lätt	22	28	46	16	58	17	28
Lätt	14	17	8	28	12	11	15
Varken lätt eller svårt	11	7	8	6	9	6	9
Svårt	3	–	–	3	–	–	2
Mycket svårt	0	–	–	3	3	–	1
Har aldrig för- sökt	45	45	31	44	15	61	42
Ej svar	3	3	8	–	3	6	4

Tabell 35. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper vattenpipstobak?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=97	Ulrice- hamn n=19	Karlskoga/ Degerfors n=45	Mora n=26	Timrå n=27	Strömsund n=19	Totalt n=233
Alltid	1	–	–	4	–	5	1
Ofta	1	–	4		–	5	2
Ibland	10	11	7	12	4	11	9
Aldrig	29	32	53	38	52	32	38
Har aldrig försökt	55	47	29	38	44	47	45
Ej svar	4	11	7	8	–	–	5

Tabell 36. "Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper vattenpipstobak?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som röker vattenpipa.

Kommun	Kungs- backa n=210	Ulrice- hamn n=29	Karlskoga/ Degerfors n=39	Mora n=32	Timrå n=33	Strömsund n=18	Totalt n=361
Alltid	1	–	5	3	–	–	1
Ofta	1	–	3	–	3	–	1
Ibland	8	14	5	13	6	6	8
Aldrig	29	34	38	34	48	17	32
Har aldrig försökt	57	52	41	50	39	72	53
Ej svar	4	3	8	–	3	6	4

Tabell 37. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan röktaobak när expediten är yngre?". Årskurs 9. Procentuellt fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=183	Ulrice- hamn n=34	Karlskoga/ Degerfors n=84	Mora n=50	Timrå n=48	Strömsund n=44	Totalt n=443
Mycket lätt	19	12	20	10	15	16	17
Lätt	15	9	18	4	17	14	14
Varken lätt eller svårt	11	18	10	14	10	7	11
Svårt	3	3	2	2	4	2	3
Mycket svårt	2	–	2	2	2	2	2
Har aldrig försökt	43	59	38	58	46	48	46
Ej svar	8	–	10	10	6	11	8

Tabell 38. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan röktaobak när expediten är yngre?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=335	Ulrice- hamn n=54	Karlskoga/ Degerfors n=102	Mora n=80	Timrå n=47	Strömsund n=50	Totalt n=668
Mycket lätt	17	13	15	5	21	12	15
Lätt	18	4	24	14	9	10	16
Varken lätt eller svårt	19	19	15	16	28	12	18
Svårt	5	4	7	3	2	2	4
Mycket svårt	1	–	1	4	–	2	1
Har aldrig för- sökt	34	56	37	55	34	58	41
Ej svar	5	6	2	4	6	4	5

Tabell 39. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är ensam?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=183	Ulrice- hamn n=34	Karlskoga/ Degerfors n=84	Mora n=50	Timrå n=48	Strömsund n=44	Totalt n=443
Mycket lätt	13	15	27	6	17	18	16
Lätt	23	12	17	12	21	9	18
Varken lätt el- ler svårt	20	12	12	16	4	20	16
Svårt	1	3	2	4	6	–	2
Mycket svårt	1	3	1	–	2	2	1
Har aldrig för- sökt	36	56	33	52	44	41	40
Ej svar	6	–	7	10	6	9	7

Tabell 40. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak när expediten är ensam?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=335	Ulrice- hamn n=54	Karlskoga/ Degerfors n=102	Mora n=80	Timrå n=47	Strömsund n=50	Totalt n=668
Mycket lätt	16	6	19	3	17	8	14
Lätt	27	19	25	14	21	12	23
Varken lätt el- ler svårt	20	20	17	21	19	16	19
Svårt	1	2	3	5	2	2	2
Mycket svårt	0	–	1	3	–	–	1
Har aldrig för- sökt	29	46	31	53	32	56	36
Ej svar	6	7	4	3	9	6	6

Tabell 41. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan röktokek om tobaksvaran hämtas i en automat?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=183	Ulrice- hamn n=34	Karlskoga/ Degerfors n=84	Mora n=50	Timrå n=48	Ström- sund n=44	Totalt n=443
Mycket lätt	11	12	15	8	19	18	13
Lätt	7	9	10	8	8	9	8
Varken lätt el- ler svårt	11	9	11	8	2	5	9
Svårt	8	9	6	2	8	7	7
Mycket svårt	2	3	5	2	2	2	3
Har aldrig för- sökt	53	59	46	60	54	48	53
Ej svar	8	–	7	12	6	11	8

Tabell 42. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan röktokek om tobaksvaran hämtas i en automat?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=335	Ulrice- hamn n=54	Karlskoga/ Degerfors n=102	Mora n=80	Timrå n=47	Ström- sund n=50	Totalt n=668
Mycket lätt	14	11	15	6	21	6	13
Lätt	7	11	12	8	9	10	9
Varken lätt el- ler svårt	18	17	15	10	11	10	15
Svårt	8	–	9	5	9	6	7
Mycket svårt	2	2	1	6	–	2	2
Har aldrig för- sökt	45	54	44	63	43	62	49
Ej svar	6	6	5	3	9	4	5

Tabell 43. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är äldre än jag?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=183	Ulrice- hamn n=34	Karlskoga/ Degerfors n=84	Mora n=50	Timrå n=48	Ström- sund n=44	Totalt n=443
Mycket lätt	4	9	12	8	10	11	8
Lätt	10	9	12	4	4	2	8
Varken lätt eller svårt	18	12	13	16	19	5	15
Svårt	15	9	12	12	6	18	13
Mycket svårt	8	–	2	–	6	7	5
Har aldrig för- sökt	38	59	39	52	46	45	43
Ej svar	7	3	10	8	8	11	8

Tabell 44. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om expediten är äldre än jag?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=335	Ulrice- hamn n=54	Karlskoga/ Degerfors n=102	Mora n=80	Timrå n=47	Ström- sund n=50	Totalt n=668
Mycket lätt	6	6	9	3	9	8	6
Lätt	11	6	13	5	11	4	9
Varken lätt eller svårt	30	19	22	20	28	20	25
Svårt	14	20	19	11	6	4	14
Mycket svårt	3	–	2	6	2	2	3
Har aldrig för- sökt	30	46	31	53	34	58	37
Ej svar	7	4	5	3	11	4	6

Tabell 45. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om det är mycket folk i butiken?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=183	Ulrice- hamn n=34	Karlskoga/ Degerfors n=84	Mora n=50	Timrå n=48	Ström- sund n=44	Totalt n=443
Mycket lätt	3	9	10	8	6	9	6
Lätt	5	3	6	2	2	–	4
Varken lätt eller svårt	10	12	4	12	13	9	9
Svårt	14	12	14	12	13	7	13
Mycket svårt	18	3	13	2	6	9	12
Har aldrig för- sökt	43	62	44	54	52	55	48
Ej svar	7	–	10	10	8	11	8

Tabell 46. "Är det lätt eller svårt att handla cigaretter, snus eller annan rökto bak om det är mycket folk i butiken?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland dem som konsumerar tobak.

Kommun	Kungs- backa n=335	Ulrice- hamn n=54	Karlskoga/ Degerfors n=102	Mora n=80	Timrå n=47	Ström- sund n=50	Totalt n=668
Mycket lätt	5	4	6	3	13	10	6
Lätt	5	2	4	5	9	8	5
Varken lätt eller svårt	19	15	20	14	13	10	17
Svårt	17	15	17	14	9	2	15
Mycket svårt	14	6	10	6	9	4	10
Har aldrig för- sökt	34	56	39	56	40	62	42
Ej svar	6	4	5	3	9	4	5

Tabell 47. "Röks det på skolans område?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Ja	64	85	78	88	83	82	75
Nej	11	3	8	4	6	9	8
Vet ej	23	7	12	6	8	8	15
Ej svar	2	5	2	1	3	1	2

Tabell 48. "Röks det på skolans område?". Gymnasiet, år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kom- mun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Ja	89	88	90	89	84	69	88
Nej	3	4	3	2	3	10	3
Vet ej	5	7	6	8	13	16	7
Ej svar	3	1	1	2	1	5	2

Tabell 49. "Vem röker?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område.

Kommun	Kungs- backa n=439	Ulrice- hamn n=194	Karlskoga/ Degerfors n=270	Mora n=158	Timrå n=134	Ström- sund n=95	Totalt n=1290
Elever	89	96	90	97	93	93	92
Skolperso- nal	54	30	56	39	50	61	49
Föräldrar	5	2	6	5	5	9	5
Någon an- nan	10	6	10	9	11	23	10
Ej svar	3	4	5	3	4	–	4

Tabell 50. "Vem röker?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område.

Kommun	Kungs- backa n=687	Ulrice- hamn n=131	Karlskoga/ Degerfors n=259	Mora n=204	Timrå n=99	Ström- sund n=70	Totalt n=1450
Elever	98	98	97	97	96	97	97
Skolperso- nal	35	69	37	35	29	67	40
Föräldrar	6	11	7	11	8	13	8
Någon an- nan	17	27	10	18	10	27	17
Ej svar	2	–	2	3	4	–	2

Tabell 51. "Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område.

Kommun	Kungs- backa n=439	Ulrice- hamn n=194	Karlskoga/ Degerfors n=270	Mora n=158	Timrå n=134	Ström- sund n=95	Totalt n=1290
Alltid	7	3	5	6	5	7	6
Ofta	7	9	7	6	9	13	8
Ibland	27	44	26	25	33	39	31
Aldrig	17	19	24	25	17	13	20
Vet ej	41	24	35	38	36	24	35
Ej svar	1	2	3	–	–	4	2

Tabell 52. "Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland de elever som uppger att det röks på skolans område.

	Kungs- backa n=687	Ulrice- hamn n=131	Karlskoga/ Degerfors n=259	Mora n=204	Timrå n=99	Ström- sund n=70	Totalt n=1450
Alltid	6	–	4	2	5	3	4
Ofta	19	5	7	7	16	16	14
Ibland	40	27	25	28	35	30	34
Aldrig	12	20	24	21	14	17	17
Vet ej	22	47	38	40	29	34	31
Ej svar	1	1	2	2	–	–	1

Tabell 53. "Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Ja, inom sko- lans område	7	18	9	18	36	37	15
Ja, utanför sko- lans område	22	15	31	11	29	21	22
Nej	65	59	53	68	31	38	57
Ej svar	6	7	7	3	4	4	6

Tabell 54. "Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kommun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Ja, inom skolans område	7	22	32	36	8	64	20
Ja, utanför sko- lans område	57	55	39	55	44	30	51
Nej	33	19	26	4	44	1	26
Ej svar	2	4	4	4	3	5	3

Tabell 55. "Finns det en tobakspolicy på din skola?". Årskurs 9. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kommun	Kungs- backa n=691	Ulrice- hamn n=229	Karlskoga/ Degerfors n=346	Mora n=179	Timrå n=162	Ström- sund n=116	Totalt n=1723
Ja	13	10	20	12	19	23	15
Nej	10	8	11	15	9	14	11
Vet ej	75	77	66	72	68	62	72
Ej svar	2	5	3	2	4	1	3

Tabell 56. "Finns det en tobakspolicy på din skola?". Gymnasiet år 2. Procentuell fördelning efter kommun bland alla elever.

Kommun	Kungs- backa n=771	Ulrice- hamn n=149	Karlskoga/ Degerfors n=288	Mora n=230	Timrå n=118	Ström- sund n=101	Totalt n=1657
Ja	29	17	7	25	31	14	23
Nej	5	4	8	3	4	4	5
Vet ej	65	78	84	71	64	78	71
Ej svar	2	1	1	2	1	4	2

Tabell 57. "Röks det på skolans område?" Procentuell enligt lärarenkäterna.

	Årskurs 9 n=98	Gymnasiet år 2 n=136
Ja	68	85
Nej	23	12
Vet ej	3	–
Ej svar	5	4

Tabell 58. "Vem röker?". Procentuell enligt lärarenkäterna.

	Årskurs 9 n=67	Gymnasiet år 2 n=115
Elever	90	99
Skolpersonal	43	44
Föräldrar	1	4
Annan	10	24
Ej svar	1	1

Tabell 59. "Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?". Procentuell enligt lärarenkäterna.

	Årskurs 9 n=98	Gymnasiet år 2 n=136
Alltid	35	7
Ofta	31	43
Ibland	15	38
Aldrig	–	3
Vet ej	3	3
Ej svar	16	7

Tabell 60. "Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning?". Procentuell enligt lärarenkäterna.

	Årskurs 9 n=98	Gymnasiet år 2 n=136
Ja, inom skolans område	5	14
Ja, utanför skolans område	10	49
Nej	78	34
Ej svar	7	4

Tabell 61. "Finns det en tobakspolicy på din skola?". Procentuell enligt lärarenkäterna.

	Årskurs 9 n=98	Gymnasiet år 2 n=136
Ja	85	77
Nej	3	2
Vet ej	5	18
Ej svar	7	2

Referenser

Hvitfeldt och Gripe (2010). *Skolelevs drogvanor 2010*. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN).

SOU 2009:23 (2009). *Olovlig tobaksförsäljning*.

Statens folkhälsoinstitut (2010). *Tonåringar om tobak – vanor, kunskaper och attityder*. Opublicerad rapport. Statens folkhälsoinstitut.

KLASSRAPPORT

(skickas till CAN med enkäterna)

Tobakstillyn - en pilotundersökning

Klass:

Klassnummer:

	Pojkar	Flickor
Antal närvarande elever:	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Antal frånvarande elever pga:		
sjukdom	<input type="text"/>	<input type="text"/>
beviljad ledighet	<input type="text"/>	<input type="text"/>
annan skolaktivitet	<input type="text"/>	<input type="text"/>
olovlig frånvaro	<input type="text"/>	<input type="text"/>
annan frånvaro	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Datum då ni genomförde undersökningen

sep/okt 2010

Hur lång tid tog det ungefär för klassen att besvara enkäten?

min

Var det några elever som vägrade att delta i undersökningen?

Nej

Ja → Hur många?

1 Röks det på skolans område ?

- Ja →
 Nej }
 Vet ej } → Fortsätt med fråga 3.

Vem röker?

- Elever
 Skolpersonal
 Föräldrar
 Annan person

2 Ingriper skolans personal om elever röker på skolans område?

- Alltid Ofta Ibland Aldrig Vet ej

3 Finns det en för elever och/eller skolpersonal angiven plats, inom eller utanför skolans område, för rökning (en s k rökruta) ?

- Ja, inom skolans område Ja, utanför skolans område Nej

4 Finns det en tobakspolicy på skolan där du arbetar?

- Ja Nej Vet ej

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Undersökningen är anonym och det är frivilligt att delta. När du fyllt i formuläret skall du stoppa det i kuvertet och klistra igen det. Kuverten samlas in och skickas öppnade till CAN. Besvara frågorna genom att sätta kryss för det alternativ som stämmer bäst för dig.

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

1 Är du pojke eller flicka?

- Pojke
 Flicka
-

2 Röker du?

- Nej, har aldrig rökt
 Nej, har bara provat
 Nej, har slutat
- } → Fortsätt med fråga 6.
- Ja, varje dag
 Ja, nästan varje dag
 Ja, men bara när jag är på fest
 Ja, men bara ibland
- } →

Vill du sluta röka?

- Ja Ja, men i framtiden Nej
-

3 Hur får du vanligen tag på cigaretter?

Markera med ett eller flera kryss.

- Köper själv
 Från kompisar
 Från föräldrar
 Från försäljare av smuggelcigaretter
 Från annan person
-

Var har du köpt cigaretter?

Markera med ett eller flera kryss.

- Varuhus/mataffär
 Närbutik/jourbutik
 Kiosk
 Bensinstation
 Restaurang
 Annat ställe
-

4 Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa cigaretter?

- Mycket lätt Lätt Varken lätt eller svårt Svårt Mycket svårt
 Har aldrig försökt köpa
-

5 Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper cigaretter?

- Alltid Ofta Ibland Aldrig
 Har aldrig försökt köpa
-

6 Snusar du?

- Nej, har aldrig snusat
- Nej, har bara prövat
- Nej, har slutat
- Ja, varje dag
- Ja, nästan varje dag
- Ja, men bara när jag är på fest
- Ja, men bara ibland

Fortsätt med fråga 10.

Vill du sluta snusa?

- Ja
- Ja, men i framtiden
- Nej

7 Hur får du vanligen tag på snus?

Markera med ett eller flera kryss.

- Köper själv
- Från kompisar
- Från föräldrar
- Från annan person

Var har du köpt snus?

Markera med ett eller flera kryss.

- Varuhus/mataffär
- Närbutik/jourbutik
- Kiosk
- Bensinstation
- Restaurang
- Annat ställe

8 Tycker du att det är lätt eller svårt att köpa snus?

- Mycket lätt
- Lätt
- Varken lätt eller svårt
- Svårt
- Mycket svårt
- Har aldrig försökt köpa

9 Brukar du bli ombedd att visa legitimation när du köper snus?

- Alltid
- Ofta
- Ibland
- Aldrig
- Har aldrig försökt köpa

Tidigare rapporter

- Nr 76 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser under hösten 2003
- Nr 77 Skolelevers drogvanor 2003
- Nr 78 Mönstrandens drogvanor 2003
- Nr 79 Uppföljning och utvärdering av insatserna mot svartspit
- Nr 80 Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2003
- Nr 81 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser under våren 2004
- Nr 82 Drogutvecklingen i Sverige – Rapport 2004
- Nr 83 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser under hösten 2004
- Nr 84 Skolelevers drogvanor 2004
- Nr 85 Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2004
- Nr 86 Mönstrandens drogvanor 2004
- Nr 87 Drogvanor i gymnasiet år 2, 2004
- Nr 88 Alkohol- och narkotikamissbruk bland invandrare
- Nr 89 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser under våren 2005
- Nr 90 Skolelevers drogvanor 2005
- Nr 91 Drogutvecklingen i Sverige 2005
- Nr 92 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser under hösten 2005
- Nr 93 Drug Trends in Sweden 2005
- Nr 94 Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2005
- Nr 95 Mönstrandens drogvanor 2005
- Nr 96 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser vinterhalvåret 2005–2006
- Nr 97 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser i Göteborg vinterhalvåret 2005–2006
- Nr 98 Drogutvecklingen i Sverige 2006
- Nr 99 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser sommarhalvåret 2006
- Nr 100 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser i Göteborg sommarhalvåret 2006
- Nr 101 Kartläggning av narkotikapolitiska handlingsplaner i kommuner och stadsdelar
- Nr 102 Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2006
- Nr 103 Skolelevers drogvanor 2006
- Nr 104 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser vinterhalvåret 2006–2007
- Nr 105 Mönstrandens drogvanor 2006
- Nr 106 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser i Göteborg vinterhalvåret 2006–2007
- Nr 107 Drogutvecklingen i Sverige 2007
- Nr 108 Skolelevers drogvanor 2007
- Nr 109 Kokain – ett uppmärksammat problem
- Nr 110 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser sommarhalvåret 2007
- Nr 111 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser vinterhalvåret 2007–2008
- Nr 112 Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2007
- Nr 113 Drogutvecklingen i Sverige 2008
- Nr 114 Skolelevers drogvanor 2008
- Nr 115 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser första halvåret 2008
- Nr 116 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser andra halvåret 2008
- Nr 117 Drogutvecklingen i Sverige 2009
- Nr 118 Skolelevers drogvanor 2009
- Nr 119 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser första halvåret 2009
- Nr 120 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser andra halvåret 2009
- Nr 121 Narkotikatillgängligheten i Sverige 1988–2009. En analys av priser och beslag
- Nr 122 Hälsa bland folkhögskoleelever
- Nr 123 CANs rapporteringssystem om droger (CRD). Tendenser första halvåret 2010
- Nr 124 Skolelevers drogvanor 2010
- Nr 125 Drogutvecklingen i Sverige 2010

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, har till uppgift att sprida information om alkohol, narkotika och andra droger till alla som arbetar inom drogområdet. Det gör vi genom att samla in och bearbeta fakta som vi sedan sprider via olika publikationer, kurser, konferenser och webbplatser samt via vårt bibliotek.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning
Box 70412, 107 25 Stockholm, Klara Norra Kyrkogata 34,
Tel 08-412 46 00 Fax 08-10 46 41, e-post can@can.se, www.can.se